

20. Torstaina 29 päivänä helmikuuta 1996

kello 18.35

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Valtioneuvoston selonteko Suomen lähtökohdista ja tavoitteista Euroopan unionin vuoden 1996 hallitusten välisessä konferenssissa 574

Valtioneuvoston selonteko 1/1996 vp
Keskustelu jatkuu

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys samanaikaista toimimista kansanedustajana ja Euroopan parlamentin edustajana koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi 607

Hallituksen esitys 219/1995 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 1/1996 vp

2) Hallituksen esitys laiksi lapseksiottamisesta annetun lain muuttamisesta 608

Hallituksen esitys 214/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 2/1996 vp

3) Hallituksen esitys laiksi siviili-ilmailuksen kaappaukseen syyllistyneiden henkilöiden palauttamisesta eräissä tapauksissa annetun lain kumoamisesta „

Hallituksen esitys 213/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 3/1996 vp

4) Hallituksen esitys Brasilian kanssa tehdyn sijoitusten suojelua ja edistämistä koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 608

Hallituksen esitys 195/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 1/1996 vp

5) Hallituksen esitys Perun kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä „

Hallituksen esitys 196/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

6) Hallituksen esitys Latvian kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 609

Hallituksen esitys 204/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 3/1996 vp

7) Hallituksen esitys laiksi makeis- ja virvoitusjuomaverosta annetun lain liitteenä olevan virvoitusjuomaverotaulukon muuttamisesta „

Hallituksen esitys 209/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 1/1996 vp

8) Hallituksen esitys laiksi eräistä väliaikaisista tulleista annetun lain liitteenä olevan luettelon muuttamisesta „

Hallituksen esitys 210/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

9) Hallituksen esitys laiksi kiinteistöjen kauppahintarekisteristä ja kauppahintatilastosta annetun lain muuttamisesta 609

Hallituksen esitys 212/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

10) Hallituksen esitys laiksi hätäkeskukset koskevasta kokeilusta annetun lain 7 §:n kumoamisesta „

Hallituksen esitys 111/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 1/1996 vp

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Louekoski.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä edustajat Paasilinna ja Rajamäki.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat edustajat Juhantalo, Kanerva ja Dromberg.

Valtioneuvoston selonteko Suomen lähtökohdista ja tavoitteista Euroopan unionin vuoden 1996 hallitusten välisessä konferenssissa

Valtioneuvoston selonteko 1/1996 vp
Keskustelu jatkuu

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan keskustelua valtioneuvoston selonteosta Suomen lähtökohdista ja tavoitteista Euroopan unionin vuoden 1996 hallitusten välisessä konferenssissa (VNS 1/1996 vp).

Keskustelu jatkuu:

Ed. Aaltonen: Herra puhemies! Torinon hallitustenvälinen konferenssi on alkamassa suuremman epätietoisuuden ja epämääräisyyden merkeissä kuin Euroopan unionin aikaisemmat vastaavanlaiset konferenssit.

Luxemburgin konferenssilla 1985 oli selkeänä tavoitteenaan sisämarkkinaohjelman luominen, joka sisältyikin sen hyväksymään yhtenäisasiakirjaan.

Maastrichtin konferenssin edellä tiedettiin, että sen tehtävänä oli yhdistyneen Saksan ankkuroida EU:hun, uuden yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan luominen kylmän sodan jälkeiseen Eurooppaan ja sisämarkkinakehityksen vahvistaminen Talous- ja rahaliitto Emun suuntaviivojen luomisella. Samalla se toimi perustana Euroopan unionin laajennukselle eräillä Efta-mailla.

Torinon konferenssillakin on tehtävä: luoda pohja EU:n historian suurimmalle laajentumiselle, joka merkitsisi ehkä jopa 12 itäisen Keski-Euroopan ja Itä-Euroopan maan tuloa EU:n jäseniksi. Tämä vaatii merkittäviä muutoksia unionin institutionaalisessa rakenteessa ja päätöksentekosäännöissä, samalla kun eräät Euroopan talousyhteisön ajoista lähtien unionin kulmakivinä olleet ainesosat, ehkä erityisesti yhteinen maatalouspolitiikka, joudutaan miettimään perusteellisesti uudelleen.

Me tiedämme siis, mihin Torinon konferenssin pitäisi pyrkiä, mutta siitä, millä tavoin näihin uudistuksiin päästäisiin, vallitsee merkittävä epätietoisuus. Viime vuonna toiminut reflektio-ryhmä pyrki luomaan selkeyttä tähän asiaan, mutta monien mielestä laihoja tuloksia. Sen aikaansaannosta on kuvailtu jopa luetteloksi erimielisyyksiä, joita se ei kyennyt ratkaisemaan.

Seurauksena on, että Torinon konferenssin tuloksiin kohdistuu mitä erilaisimpia odotuksia. Oireellista on, että puheet kahden tai kolmen nopeuden EU:sta ovat pikemminkin lisääntymässä kuin vähenemässä, huolimatta siitä, että ne on eri tahoilta kerran toisensa jälkeen torjuttu.

Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan eli utp:n osalta on syytä yhtyä hallituksen selonteossa otettuun kantaan, että Euroopan unionin toimintaa tehostettaessa on kaikkien jäsenvaltioiden edut otettava tasavertaisesti huomioon. Siksi utp on säilytettävä hallitustenvälisenä yhteistyönä, joka perustuu jäsenmaiden keskinäiselle luottamukselle ja yhteisvastuulle. Selontekoon voi yhtyä myös siinä, että näin ymmärretyn utp:n tehostamisen tulee olla hallitustenvälisen konferenssin keskeisiä tavoitteita.

Ehdotuksia enemmistöpäätösten lisäämiseksi utp:n toteuttamisessa esimerkiksi niin, että erimielinen jäsenmaa voi jäädä päätösten ulkopuolelle, on myös tarkasteltava siitä peruslähtökohdasta, että utp säilyy hallitustenvälisenä toimintana. Kansallisen turvallisuuden peruskysymyksiä koskevissa asioissa eivät enemmistöpäätökset tule kysymykseen.

On kuitenkin ymmärrettävää, että useat jäsenmaat näkevät utp:n tehostamisen vaativan tinkimistä yksimielisyysvaatimuksesta päätöksenteossa. Jos unioni laajentuu 20—25 maan suuriseksi, on todellakin syytä miettiä, olisiko sen päätöksenteko ja yksimielisyyden saavuttaminen sannottavasti helpompaa kuin 54 maan Etyjissä, jossa konsensuksesta on jouduttu luopumaan.

Uusien päätöksentekosääntöjen ajamisessa on kuitenkin toimittava realistisesti pitäen mielessä, että ainakin Britannia on selvästi ilmaissut vastustavansa määränemmistöpäätösten alan laajentamista ja että kaikkien jäsenmaiden pitää lopulta hyväksyä perussopimuksen muutokset.

On esitetty ajatus, että utp:tä valvoisi Euroopan parlamentti yhdessä kansallisten parlamenttien kanssa. Tässä vaiheessa on ennen aikaista ottaa kantaa siihen, millaiseksi Euroopan parlamentin asema tässä yhteydessä muodostuisi. Mutta on erittäin tärkeää, että kansallisille parlamenteille annetaan selkeä rooli utp:n valvonassa. Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittäminen ei suinkaan merkitse sitä, että tarve sen legitimointiin Euroopan kansojen taholla vähenee. Se on päinvastoin entistäkin tärkeämpää.

Euroopan parlamentin asema unionin kokonaisuudessa on toistaiseksi, ja ehkä ymmärrettävästikin, hieman epämääräinen. Kansalliset parlamentit sen sijaan ovat kukin omassa maassaan vakiintuneita kansanvaltaisia instituutioita ja luonnollisia välikappaleita pyrkimyksessä utp:n ankkuroidumiseksi yleiseen mielipiteeseen Euroopan maissa. Kansallisten parlamenttien tehtävänä onkin viime kädessä valvoa hallitusten edustajien toimintaa ulko- ja turvallisuuspoliittisissa asioissa.

Yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevan päätöksenteon tueksi on epäilemättä tarpeen luoda uusia elimiä. On syytä huolellisesti harkita ehdotuksia komission ja jäsenmaiden yhteisen ulkopoliittisen suunnitteluelimen ja erillisen utp-komitean perustamisesta neuvoston yhteyteen.

Hieman vähemmän tärkeää on sen sijaan ns. Kissingerin kysymykseen vastaaminen, toisin sanoen se, onko perustettava erityinen rouva tai herra utp:n virka, jonka haltija edustaisi unionia ulospäin ulkoasioissa. Tällaista roolia voi, kuten käytännössä jo usein tapahtuukin, hoitaa neuvoston puheenjohtaja ja asianomainen komission jäsen. On syytä tässäkin kuitenkin huomata, että kaksi vahvaa jäsenmaata, Saksa ja Ranska, voimakkaasti ajavat mainittua uudistusta. Sen

vuoksi olisi tarkoin tutkittava vaihtoehtoisia malleja sen toteuttamiseksi tavalla, joka turvaa kulloisenkin puheenjohtajamaan ja yleisten asiain neuvoston johtoaseman.

Länsi-Euroopan unionin Weu:n tulevan roolin osalta on syytä todeta, että kriisinhallinta on yhä selvemmin kohoamassa sen olennaiseksi osaksi. Weu on ryhtynyt vuoden 1992 Petersbergin päätöksen mukaisesti kehittämään toimintakykyä humanitaarisiin ja pelastusoperaatioihin, rauhanturvatoimintaan ja muuhun kriisinhallintaan.

Suomella on Weu:ssa tarkkailijan asema, ja Suomi osallistuu Weu:n turvallisuuspoliittiseen vuoropuheluun. Rauhanturvakiin hiljattain tehdyn muutoksen pohjalta on mahdollista, että Suomi tulevaisuudessa myös osallistuu Weu:n johdolla toteutettaviin kriisinhallintaoperaatioihin.

Herra puhemies! Suomen tulee mielestäni edelleen tukea pyrkimyksiä suuremman avoimuuden saavuttamiseksi unionin päätöksenteossa. Pidän hyvänä ehdotusta, että EU:n lainsäädäntö- ja muita päätöksiä koskevien asiakirjojen tulee olla kansalaisten ja jäsenmaiden parlamenttien saatavilla neljä kuukautta tai kiireellisissä tapauksissa neljä viikkoa ennen päätöksentekoa. Kansallisten parlamenttien roolia unionin päätöksenteossa olisi vahvistettava siten, että niillä on oikeus saada hyvissä ajoin nähtäväkseen unionin päätösesitykset omaa kannanottoaan varten. Tämä mahdollistaisi parlamenttien osallistumisen unionin toimintaan valvomalla tehokkaasti omien maiden hallitusten toimintaa unionin päätöksentekoeleimissä.

Arvoisa puhemies! Avoimuuden lisäämisestä puhutaan joskus kuin kysymyksessä olisi Pohjoismaiden poliittisten järjestelmien vahvojen puolten tyrkyttäminen EU-kumppaneille. Asialla on paljon vakavampi puoli. Kaikissa jäsenmaissa osa väestöstä tuntee tyytymättömyyttä unionia kohtaan. Unionin on kyettävä vakuuttamaan väestön enemmistö siitä, että unionin päätöksenteko on terveellä pohjalla; tai muussa tapauksessa tyytymättömyys voi purkautua arvaamattomalla tavalla sen sopimuksen ratifiointiprosessissa, johon hallitustenvälinen konferenssi aikanaan päättyy. Avoimuus ja kansanvaltaisuus onkin siksi nähtävä nimenomaan unionin vakaa- ta kehitystä parhaiten edistävinä periaatteina.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Aaltosen ajatus siitä, että kansalliset parlamentit valvoisivat yhteistä ulko- ja

turvallisuuspolitiikkaa, on sinänsä mielenkiintoinen ja aivan uusi ajatus. Tosin en ole aivan varma siitä, miten tämä on käytännössä mahdollista toteuttaa. Olisikin ehkä mielenkiintoista kuulla, miten ed. Aaltonen on tätä tarkemmin ajatellut.

Kansallisille parlamenteillehan on suurten maitten, lähinnä Ranskan, taholta tarjottu vaihtoehtoa, jossa kansalliset parlamentit muodostaisivat oman ryhmänsä, joka valvoisi erityisesti subsidiariteettiperiaatteen, läheisyysperiaatteen, soveltamista. Tämä kansallisten parlamenttien ryhmä antaisi nimenomaan oman käsityksensä siitä, milloin asia pitää käsitellä kansallisella ja milloin EU:n unionitasolla.

Mitä ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeaan edustajaan tulee, jo viime tiistaina totesin, että Suomen hallituksen olisi syytä tarkkaan pohtia asiaa. Viittaan myös siihen, mitä ed. Aaltonen sanoi. Koska Ranska ja Saksa voimakkaasti ajavat tällaista, olen aika varma siitä, että myös ulko- ja turvallisuuspolitiikka tulee saamaan oman korkean edustajansa. Se on varsin perusteltua, kun ajatellaan esimerkiksi tilannetta, että Italia on puheenjohtajanaan, uudet vaalit pidetään huhtikuun 21 päivänä. Miten tällaisena puolen vuoden aikana ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa voitaisiin johdonmukaisesti kehittää? Myös Euroopan unionin asianomainen komissaari on aika tuntematon. Kysyn teiltä paikalliolijoilta: Kuka on se EU:n komissaari, joka vastaa ulkosuhteista?

Mitä tulee kehitykseen, se on aika nopeata. Tämän päivän lehtitietojen mukaan Weu on tarkoitus sulauttaa EU:hun päinvastoin kuin Suomen hallitus esittää. Olisikin mielenkiintoista kuulla ministeri Norrbackin käsitys siitä, mikä nyt, kun suuret maat Saksa ja Ranska ajavat Weu:ta EU:hun, on Suomen hallituksen kanta.

Toinen varapuhemies: Vastauspuheenvuorot ovat tarkoitettuja oikaisuksi.

Puhuja: Siinä oli vähän oikaisuakin.

Toinen varapuhemies: Ed. Elon kommentti oli osittain oikein.

Ed. M. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Markus Aaltonen varsin hyvin analysoi hallituksen esitystä, ja voin yhtyä hänen näkemykseensä hyvin pitkälle, erityisesti siltä osin kuin hän viittasi avoimuuteen ja uusien

jäsenten mukaan ottamiseen unioniin. Minusta se on Suomen etujen mukaista ja takaa Euroopan rauhaa siltä osin.

Mutta kun me pohdimme uusia päätöksentekosääntöjä ja sitä, että mukana on ehkä 20—25 jäsenmaata, silloin olemme siinä tilanteessa, että päätöksentekosäännöt aika pitkälle joudutaan kuitenkin sorvaamaan taloudellisten premissien pohjalta eli siltä pohjalta, miten unioni tulee selviytymään uusista taloudellisista velvoitteistaan. Tätä aspektia hallituksen esityksessä ei juurikaan pohdiskella, vaan lähdetään enemmänkin teoreettiselta ja juridiselta pohjalta. Minusta aivan oleellista on se, miten unioni tulee selviytymään kustannuksista, jos se laajenee. Tämä koskee erityisesti myös Suomen kansallisia intressejä.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aaltonen toi puheenvuorossaan esille sen, tarvitaanko ns. Herra tai Rouva utp:tä, yhtä henkilöä, joka EU:n puitteissa vastaisi ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Vastaus kai on aika itsestään selvä. Niin kauan kuin ulko- ja turvallisuuspolitiikka on hallitusten välistä yhteistyötä, ei ole tarkoituksenmukaista, että EU:lla olisi tällainen yksi keihäänkärki tällä alalla. Tässä suhteessa varmasti on syytä tehdä oikaisu ed. Elon kommenttiin, kun hän kyseli sitä, kuka on eurokomissaari, joka vastaa utp-asioista. On oikeastaan eduksi, että me emme tiedä tai useimmat eivät tiedä, kuka hän on. Se johtuu juuri siitä hallitusten välisestä luonteesta, joka utp:llä on.

Ed. Aaltonen toi puheenvuorossaan esille myös sen, että Suomen tulee ja on syytä osallistua kriisinhallintaan EU:n puitteissa tai lähinnä Weu:n puitteissa. Se, mitä hänen puheenvuorossaan jäi kaipaamaan, on se, mikä tulisi olemaan tämä päätöksentekojärjestelmä, mikä olisi se tapa, jolla Suomi osallistuisi päätöksentekoon koskien kriisinhallintaa, kun kuitenkin joudumme lähtemään liikkeelle siitä, että Suomi ei tule olemaan Weu:n täysjäsen, koska se merkitsisi itse asiassa sotilasliittoon osallistumista turvatakui-neen.

Ministeri Norrback: Arvoisa puhemies! Kansanedustaja Elo tukee voimakkaasti Ranskan ja Saksan ehdotuksia. (Ed. Elo: Erityisesti Ranskan, ne ovat hyviä!) Minusta olisi eduksi, jos myös välillä katsotaan näitä asioita Suomen näkökulmasta.

Henkilökohtaisesti suhtaudun hyvin skeptisesti siihen, että olisi ulkopoliittikan alalla henki-

lö, joka puhuisi koko EU:n puolesta. Ei ole mitään syytä tässä vaiheessa luoda EU:n sisälle uusia organisaatioita. Pitää pikemmin tehostaa ja vähentää. Tämä olisi uusi instanssi EU:n sisällä. Sitä pitää yrittää välttää.

Suomen hallitus lähtee siitä, että puheenjohtajamaa kantaa tästäkin vastuun. Ulkopoliittinen vastuu komissiossa on jaettu usean komission jäsenen välillä, eli komissaareja, joilla on vastuu tästä, on ainakin neljä, mutta he ovat vastuussa koko EU:lle toisella tavalla. Vielä on meillä perustuslaillinen ongelma, koska meillä presidentillä on ulkopoliittinen ja turvallisuuspoliittinen vastuu aivan toisella tavalla. Tällainen EU:n puhemies ulko- ja turvallisuuspolitiikassa saataisi aiheuttaa meille suuria ongelmia.

Mitä Weu:n ja EU:n yhteistyöhön ja liittymiseen toisiinsa tulevaisuudessa tulee, me emme näe mitään syytä tässä vaiheessa ryhtyä siihen. Emme tiedä, miten rakenteet turvallisuuspolitiikan alalla kehittyvät, mutta tässä vaiheessa ei ole mitään syytä ryhtyä siihen.

Laajentuminen taas ei ole virallisesti agendalla, mutta on totta, että neuvotteluissa instituutioista joudutaan koko ajan pohtimaan, miten EU voi toimia tehokkaasti, jos on 10 tai jopa 15 uutta jäsentä EU:ssa. Tämä on tietenkin hyvin mielenkiintoinen prosessi. Minä olen vain vakuuttunut siitä, että uusia jäseniä tulee liittymään aika hitaasti. Meillä on kuitenkin aikaa pohtia, mutta on tietenkin hyvä, että organisaatio luodaan selkiseksi, että se voi toimia myös, vaikka olisi huomattavasti enemmän jäseniä.

Miten rahoitetaan maatalouspolitiikkaa ja muita toimintoja, kun EU laajenee, on kysymys, joka on täysin auki ja joka ei ole ollenkaan esillä hallitustenvälisessä konferenssissa.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva — anteeksi — herra puhemies! (Eduskunnasta: Oikaisu!) Täällä kun rouvia istuu niin usein, anteeksi, herra puhemies, että tässä sekaantuu.

On sinänsä tietysti hyvä, että Suomen hallituksella on itseluottamusta, itseluottamusta siihen, että me pystymme vaikuttamaan Euroopan unionissa. Varmaan me omalta osaltamme aina jossakin kohdassa siellä tällaisen mahdollisuuden omaamme.

Mutta mitä tulee Ranskan ja Saksan yhteistyöhön, niin kuten ministeri Norrback hyvin tietää, se on aivan keskeinen. Se ohjaa EU:n kehitystä. Mielestäni kannattaa ottaa huomioon jo valmisteluvaiheessa, mitä nämä kaksi johtavaa EU-maata sanovat, ja varautua siihen, mikä on

Suomen asema, jos nyt kuitenkin joudumme luopumaan omista näkökannoistamme. Me tiedämme, mitä erityisesti Ranskaan tulee, että sehän on aivan keskeinen EU-maa. Sen diplomatialla on pitkä historia ja pitkä tausta, ja siellä on sitä osaamista, ministeri Norrback, jota valitettavasti joskus aina tuntuu Suomelta puuttuvan, en sano, että Suomen hallitukselta vaan Suomelta puuttuu.

Sama koskee Weu:n sulautumista Euroopan unioniin. Siltä se näyttää, että tämä kuitenkin tulee kulkemaan siihen suuntaan kuin Saksa ja Ranska osoittavat. Siinäkin suhteessa, kun asia on meidän kannaltamme aika hankala, meidän pitää nyt syvällisesti pohtia, miten siihen suhtaudumme, mitkä ovat meidän vaihtoehtomme siinä vaiheessa, jos sulautuminen tapahtuu.

Laajentumisen osalta tietysti voidaan vielä todeta se, että tämänkin päivän lehtitietojen mukaan EU:n jäsenyyteen pyrkivät maat ovat jo hermostuneita siitä, kun neuvotteluja käydään näin hitaaseen tahtiin. Siinä mielessä nyt, herra puhemies, yhdyn ministeri Norrbackin näemyksiin: Paljon on vielä vettä virrattava, ennen kuin EU:n laajentuminen on tosiasia.

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Olen ed. Elon kanssa samaa mieltä siitä, että meidän on oltava tietysti aktiivisesti seuraamassa, mitä tapahtuu ja minkälaisia ehdotuksia tehdään. Tällä hetkellä tilanne on se, että eri EU-maat ovat eri mieltä näistä Weu:n ja EU:n kytkennöistä, joten emme pysty tässä vaiheessa vielä arvioimaan, mikä tulee olemaan konferenssin kanta. Mutta pääasia on se, että me itse olemme myös aktiivisesti mukana tässä prosessissa.

Tällä hetkellä kantamme kriisinhallintaoperaatioihin osallistumiseen on se, että EU:lla pitää olla voimakas päätöksentekorooli, poliittinen rooli, siinä yhteydessä, minkälaisiin operaatioihin osallistutaan, ja Weu:n tulee olla sotilaallinen instrumentti, joka toteuttaa näitä operaatioita, ja tässä kokonaisuudessa vielä jokaisella maalla on itsenäinen päätöksenteko-oikeus siihen, osallistuuko vai ei. Tällä hetkellä tilanne on tämä. Mutta todella voi olla niin, että nämä asiat kehittyvät konferenssin kuluessa ja meillä pitää olla valmiutta myös pohtia omaa kantaamme uudelleen.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Saksan ja Ranskan näkemysten mukaan Weu:sta tulee mitä todennäköisimmin, jos katsotaan heidän johtavaa mandaattiaan Eu-

roopan kehityksessä, eurooppalaisen puolustusliiton ylin puolustusliitto, eurooppalainen puolustusliitto ja eurooppalaisen armeijan ydin. Minua vain huvittaa se, että kun ministeri Taina käyttää tästä asiasta ylimalkaisia puheenvuoroja. Häneltä esimerkiksi on tivattu sitä, että jos näin tapahtuu, mikä tulee olemaan Suomen turvallisuuspoliittinen hakuisuus ottaen huomioon sen, jos meille hyökätään. Riittääkö meille solidaarisuus Euroopan suunnasta, puolustussopimus, vai yhdymmekö sotilasliittoon, joka todennäköisesti Weu:sta on tulevaisuudessa tulemassa? Mutta ministeri Taina pakenee aina rauhanturvajoukkoihin ja kriisijoukkoihin. Eivät kriisijoukot ole sillä tavalla sotajoukkoja, että osallistuvat puolustustaisteluun. Ne löytyvät silloin joko omien sotavaimien, Euroopan unionin tukemien sotavaimien tai sotilasliiton taholta, joka Weu tulevaisuudessa on.

Olisi mukava, jos ministeri Taina vaarallisessa tehtävässään puolustusministerinä rohkenisi josakin vaiheessa ottaa kantaa siihen, miten me suhtaudumme siihen, että Weu:sta lähivuosien aikana todennäköisesti tulee eurooppalainen puolustusliitto, todennäköisesti Naton sijaan tai ohella. Ottakaa selkeästi kantaa siihen, alkää paetko Jugoslaviaan rauhanturvajoukkojen ja kriisijoukkojen toimintaan!

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Keskustelussa on muistettava se, että suurimmalla osalla EU-maita on yhteinen puolustusliitto Nato. Se on elin, johon he nojaavat oman puolustuksensa, ja me olemme sotilaallisesti liittoutumattomia. Tässä yhteydessä, kun keskustellaan Weu:n ja EU:n rooleista, puhutaan todellakin kriisinhallintaoperaatioista. Tästä on kysymys myös näissä Saksan ja Ranskan esittämässä ehdotuksissa. En lähtisi ennustelemaan ed. Aittoniemen tapaan, että Weu korvaisi Naton. Nämä kysymykset ovat Nato-maille erittäin tärkeitä, eikä ole näköpiirissä sellaista tilannetta, että Nato muuttuisi toiseksi organisaatioksi.

Ed. T a r k k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoroon olisin tarkistuksena tai täydennyksenä todennut, että paperille kirjoitettuna Weu on puolustusliitto. Se poikkeaa puolustusliitosta siinä, että sillä ei ole omia sotavaimia. Se, että sen perussopimus on puolustusliitto, on juuri syy siihen, että Suomi ei ole sen täysjäsen, vaan järjestänyt kytkeytymisensä siihen toisella tavalla.

Ed. H u r s k a i n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteko päättyy lauseeseen, että hallitus pitää eduskunnan säännöllisesti informoituna konferenssin kulusta ja päätöksistä. Kun kuitenkin hallitustenvälisessä konferenssissa käsitellään maamme kannalta merkittäviä asioita, olisi mielestäni tärkeää, että eduskunta voisi omalta osaltaan olla mukana rakentamassa Suomen kantoja, sen sijaan että me ainoastaan keskustelemme selonteon muodossa valmiiksi päätetyistä asioista. Pääministeri Lipponen informoi keväällä ulkoasiainvaliokuntaa ja EU-valiokuntaa, mutta asioiden kulkuun ja suuntaan ei valiokunnilla ole osaa eikä arpaa.

Selonteon mukaan hallituksen tavoitteena on, että Euroopan unionia kehitetään vahvana valtioiden välisenä yhteenliittymänä. Tästä on myös yhtenä osoituksena se, että hallitus ajaa erittäin voimakkaasti Suomen liittymistä Emun kolmanteen vaiheeseen ensimmäisten joukossa. Myös tältä osin olisi tärkeää, että eduskunnassa käytäisiin erillinen Emu-keskustelu, josta jo tiistain keskustelussa ministeri Norrback antoikin lupauksen. Tällä hetkellä ei tunnu olevan kenelläkään selkeätä kuvaa siitä, mitä tulee tapahtumaan, jos Suomi liittyy Emuun, eikä tunnu olevan sitäkään vähää tietoa siitä, mitä tulee tapahtumaan, jos Suomi jää Emun ulkopuolelle.

Tämän päivän Helsingin Sanomissa presidentti Koivisto arveli, että aika ajoin näkyy uskottavan, että jos saavuttaisimme Emu-kelpoisuuden, taloudelliset ongelmat paranisivat siitä. Tosiasiassa meidän on edelleen ratkaistava itse omat pulmamme. Olen kyllä täysin samaa mieltä presidentti Koiviston kanssa. Emu ei ratkaise meidän ongelmiamme. Eri yhteyksissä on pohdiskeltu Emua ja nähty myös tärkeäksi, että ensimmäisessä vaiheessa mukana olevien maiden taloudellisen tilanteen tulisi pääosin vastata toisiaan. Suomi tulee varmaan täyttämään matalan inflaation ja korkojen vaatimuksen, mutta se näyttää toteutuvan työttömyyden kustannuksella.

Vaikka EU on valtioiden välinen yhteenliittymä, ei pitäisi unohtaa EU-kansalaisiaakaan. Niinpä näkisin tärkeäksi, että työttömyysaste voitaisiin ottaa yhdeksi Emu-kriteeriksi meillä. Sitä voidaan pitää myös eräänä signaalina maan taloudellisesta tilanteesta. Suomen työttömyysaste on huomattavasti korkeampi kuin EU:n keski-vertotyöttömyysaste, joten maan Emu-kuntoon saattamisessa ei pidä unohtaa myöskään kansalaisten tarpeita. Entäpä, jos Suomi jäisi Ruotsin lailla suosiolla tässä vaiheessa Emun ulkopuolel-

le? Mitä se merkitsisi työttömyyden, kilpailukyvyn ja talouden suhteen?

Arvoisa puhemies! Kohdassa 1.1 käsitellään muiden muassa unionin kansalaisuutta. EU-kansalaisilla ei ole erityisiä oikeuksia, joita heillä ei olisi oman kansallisuutensa perusteella. Ainoat tällä hetkellä unionin kansalaisuuteen perustuvat oikeudet ovat oikeus vapaaseen liikkumiseen EU-alueella ja äänioikeus EU-vaaleissa, muutoin kansalaisuuden poliittinen ja julkinen puoli puuttuu. Kansalaisuudella on vain symbolinen arvo, vielä. Unionin kansalaisuutta ja siihen liittyviä oikeuksia tulisi kehittää, jotta EU-kansalaiset voisivat kokea myös henkilökohtaisesti EU:n merkittäväksi. Tätä kautta myös heidän halunsa vaikuttaa Euroopan unionin kehitykseen lisääntyisi.

EU-kansalaisuuskeskustelun seurauksena on eri tahoilla nähty tarpeelliseksi, että Euroopan unionin perussopimukseen kirjattaisiin eräitä sosiaalisia oikeuksia koskevia kohtia, kuten oikeus terveelliseen työympäristöön, järjestäytymisoikeus, kollektiivinen neuvotteluoikeus; nämä ovat eräitä vaihtoehtoja. Yhtä tärkeätä olisi kirjata vaikkapa Euroopan kansalaisten oikeus puhtaaseen luontoon.

Kohdassa 1.3 käsitellään työllisyyttä. Selonteon mukaan työllisyyden hoito on edelleen valtioiden omalla vastuulla. Selonteossa todetaan, että työllisyydestä ei tulisi muodostaa erillistä lohkoa Euroopan unionin toiminnassa, koska sitä käsitellään jo muiden muassa kilpailu-, raha-, ympäristö-, rakenne-, koulutus- sekä tutkimus- ja kehittämispolitiikassa. Mielestäni olisi tärkeää, että työllisyysasiat olisivat aivan oma lohkonsa sen lisäksi, että niitä käsitellään myös edellä mainituissa toimintaloikoissa. Jos työllisyys olisi erillisenä lohkona, sen hoitamiseen paneuduttaisiin entistä vahvemmin Euroopan unionissa. Uskon, että sitä kautta olisi paremmat mahdollisuudet vaikuttaa myös työllisyyden kehitykseen Euroopan unionin alueella.

Arvoisa puhemies! EU-organisaation kehittäminen on myös yksi hallitustenvälisen konferenssin aiheista. Euroopan parlamentin asema tulee myös varmaan vahvasti mukaan keskusteluissa. Euroopan parlamentti on ainoa elin Euroopassa, johon Euroopan unionin kansalaiset ovat voineet vaikuttaa äänestämällä EU-vaaleissa. EU-parlamentin vallan lisääminen on ollut jatkuvasti esillä. Suomessakin siitä on keskusteltu ennen kaikkea Euroopan unionin liittymissopimuksen yhteydessä. Vuosien myötä parlamentin asema on vahvistunut jonkin verran, mutta edelleen on

monia osa-alueita, joilla parlamentille tulisi antaa enemmän valtaa. Ensisijaisen tärkeänä näkisin, että parlamentin osuus sekä lainsäädäntötyössä että myös budjettivallassa lisääntyisi. Parlamentin aseman vahvistumisen myötä Euroopan unioni, valtioiden välinen liitto, vahvistuu. Sitä kautta vahvistuvat myös kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa Euroopan kehitykseen.

Ed. Juhantalo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pari oikaisua ed. Hurskaisen puheenvuoron johdosta.

Ensinnäkin mitä valiokuntakäsittelyyn tulee, niin kuten tiedämme, suuri valiokuntahan antoi hallituksen selonteosta oman lausuntonsa. Se on ihan kiitettävästi otettu huomioon, kun hallitus on oman näkemyksensä esittänyt.

Ehkä vakavampi oikaisu koskee työllisyyskriteeriä. Tosiasiaan on, että Maastrichtin sopimukseen sitä ei saatu, ja Maastrichtin sopimuksen pohjaltahan edetään niin, että sopimuksen mukaisesti käytetään tiettyjä kriteerejä — alhaista inflaatiota, korkoja, budjettivajetta ja valtion velkaa — mutta sen sijaan työllisyyttä ei ole kriteeriksi saatu.

Totesin täällä jo tiistaina ja toistan vielä, että esimerkiksi Jacques Delors — aikaisempi komission puheenjohtaja — viime viikolla Ranskan lehtitietojen mukaan pahoitteli sitä, että hän luopui siitä, vaikka hänellä oli kaksi eri kriteeriä, joilla työllisyys olisi otettu huomioon. Tilanne vain on tämä, ed. Hurskainen. Työllisyys ei ole kriteereissä eikä sinne varmasti tule, niin paljon kuin me suomalaiset sosialidemokraatit sitä haluaisimme ja varmasti monet muutkin poliittiset puolueet Suomessa.

Ed. S o i n i n v a a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hurskainen otti esille kysymyksen siitä, pitäisikö työllisyyden olla Emu-kriteerinä. Emu-kriteerihän ei tarkoita sitä kriteeriä, jolla joku maa haluaa mennä Emuun, vaan sitä kriteeriä, millä se pääsee sinne. Voi olla, että jos Suomen työttömyys pysyy tällä tasolla, me emme ole sillä tavoin Emu-kunnossa, että meidän kannattaa siihen mennä, mutta ei tämä ongelma tavallaan kuulu muille maille.

Jos ajatellaan kääntäen, että jokin ihme saisi aikaan sen, että Espanja tulisi yhtäkkiä kaikilta muilta osin Emu-kuntoon, mutta sen työttö-

myys olisi nykytasolla, miksi meidän suomalaisten pitäisi mennä sanomaan espanjalaisille, että kun teillä on noin korkea työttömyys, me emme hyväksy sitä, että te tulette Emuun, vaikka se asiahan olisi silloin ikään kuin espanjalaisten sisäinen ongelma eikä meidän ongelmamme? Kaikki Emu-kriteerit yrittävät olla sellaisia, että estetään yhteiseen valuuttaan tulevia muita syömästä yhteisestä kuormasta. Se, että jotkut maat syövät omasta kuormastaan, on niiden oma päänsärky.

Ei sinne kannata laittaa sitäkään, että harrastetaan kulttuuria tai on hyvä kirjastolaitos tai peruskoulu on kunnossa tai alkoholia ei käytetä liian paljon. Tavallaan kaikki hyvät asiat eivät kuulu Emu-kriteereihin, vaan Emu-kriteereihin kuuluu se, että maat, jotka tulevat yhteisen valuutan piiriin, eivät ikään kuin yritä varastaa toisiltaan. Itseltään saa kyllä varastaa, jos on niin tyhmä.

Ed. Isohookana - Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hurskainen on oikeassa siinä, kun hän toivoo syvällistä Emu-kriteerikeskustelua eduskuntaan. Keskustelua voitaisiin aivan hyvin käydä syvällisesti hvk-selonteon yhteydessä, mutta hallitushan on päätenyt siihen, että näitä asioita ei selonteon yhteyteen niin syvällisesti ole kirjoitettu, kuin ehkä eduskunta olisi toivonut.

Sen lisäksi selonteon puutteena näen sen, että hallitus ei ole vaivautunut selvittämään perusteellisesti, miten Emu-prosessi etenee Euroopan unionissa. Jos sitä ei hvk-listalle virallisesti tuoda, kuitenkin sitä jollakin tavalla EU:ssa käsitellään.

Kun kaikki tiedämme sen, että Emuun ollaan Suomea viemässä vauhdilla ja hallitus valmistelee tätä prosessia, minusta on outoa, ministeri Norrback, että hallitus vaatii EU:lta avoimuutta — on ihan oikein, että Suomi on kovasti vaatimassa sitä — mutta hallitus tätä avoimuutta ei toteuta eduskuntaan päin esimerkiksi juuri Emu-asiassa vaan valmistelee sitä joissakin kammareissa. Kun sosialidemokraattisten kansanedustajien puheenvuoroja täällä kuuntelee, tuntuu siltä, ettei edes hallituspuolueiden kansanedustajilla ole tietoa, miten tätä prosessia viedään lopulta eteenpäin.

Ed. J. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustajia Elo ja Soininvaara toistamatta muutama kommentti työllisyyskriteeristä.

Suomen kohdalla työttömyys tosiasiallisesti on Emu-kriteeri; se on niin omassa päätöksenteossamme kuin myös Euroopan unionin päätöksenteossa. Tuskin Saksa ja Ranska — Keski-Euroopan ydin — mielellään ottavat mukaan muutenkin perifeerisessä asemassa olevaa suhdanneherkkää maata, jos sillä on vielä lisärasitteena vakava työttömyys, luontainen epävakauden lähde. Sama voi koskea Espanjaa, johon ed. Soininvaara viittasi. Mutta kun tätä lopullista päätöksentekoa Emun kolmannen vaiheen käynnistämisestä tehdään, siinä nämä reaalityökalouden olot painavat huomattavasti enemmän kuin ehkä hyvin niukatkin erot näiden neljän muodollisen Emu-kriteerin täyttämässä.

Ed. Hurskainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikaisuna ed. Elolle sen verran, että puheenvuorossani sanoin, että olisi hyvä, että eduskunta olisi päässyt vaikuttamaan. On hyvä, että hänen valiokuntansa eli EU-valiokunta on pystynyt vaikuttamaan jo näihin asioihin.

Ed. Soininvaaralle olisin sen verran vastannut, että minun mielestäni mikään ei estä Suomea ottamasta työttömyyttä Emu-kriteeriksi. Eli ennen kuin olemme menossa Emuun tai pääsemässä Emuun, niin kuin Ed. Soininvaara sanoi, olisi hyvä, että myös työttömyys laitettaisiin siltä osin kuntoon, että se olisi ns. Emu-kunnossa.

Ministeri Norrback: Arvoisa puhemies! Minusta ei liity kovin paljon salaisuuksia Emu-ratkaisuun ja Emu-päätökseen. Kriteerit on lyöty kiinni, Suomen hallitus yrittää täyttää kriteerit mutta yrittäisimme joka tapauksessa täyttää samanlaisia vaatimuksia ihan riippumatta siitä, tuleeko Emusta mitään vai ei.

Aikataulusta on neuvoteltu monta kertaa pääministereiden kokouksissa ja ennen kaikkea valtiovarainministereiden kokouksissa, ja aikataulusta on toistaiseksi pidetty kiinni, sitä ei ole haluttu muuttaa. Nämä ovat faktat.

Teknillinen valmistelu on lähtenyt liikkeelle, ja siihen osallistuu hallituksen ja valtiovarainministeriön rinnalla myös hyvin aktiivisesti Suomen Pankki. Tähän ei myöskään liity minun nähdäkseni suuria salaisuuksia. Tämä prosessi on kirjattu ja siihen voidaan tutustua, jos vain halutaan hankkia materiaalia.

Minusta suurin ongelma liittyy siihen, onko Emusta enemmän hyötyä vai haittaa Suomen näkökulmasta, ja se on taas poliittinen ratkaisu. Sitä poliittista keskustelua pitää käydä täällä ja muualla, eikä kukaan ole edes yrittänyt estää

sitä, vaan päinvastoin olemme yrittäneet vauhdittaa sitä keskustelua, koska sitä tarvitaan. Nämä muut asiat ovat pitkälle tiedossa. Ei niihin liity ongelmia.

Toinen asia on sitten erm:n aikataulu ja se, mitä sen kanssa pitää tai voi tehdä. Kun siihen päätöksen voi liittyä spekulointimahdollisuuksia rahamarkkinoilla, se on vaikeampi kysymys, johon joudumme aivan varmasti jossakin yhteydessä palaamaan.

Ed. Kanerva merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ministeri Norrbackin puheenvuoron johdosta haluan todeta, että Emu on viime kädessä poliittinen päätös, niin kuin me tiedämme. Kriteerit ovat ohjeellisia, ja on aika mielenkiintoista, että kun ruotsalaiset esimerkiksi ovat tätä asiaa selvittäneet, he kovasti korostavat sitä, että esimerkiksi valtion velka on määritelty varsin epämääräisesti. Kunhan lähestytään 60:tä prosenttia bruttokansantuotteesta, se riittää. Esimerkkinä tulee kysymykseen Belgia: 130 prosenttia bruttokansantuotteesta. Jos Emu syntyy, Belgia on mukana, vaikka valtion velan osuus olisi yli 100 prosenttia bruttokansantuotteesta; se on aivan varmaa. Siitä tulee poliittinen päätös.

Sen sijaan budjettivaje on paljon tarkemmin Maastrichtin sopimuksessa määritelty. Se saa väliaikaisesti ylittää 3 prosenttia. Sen on lähestyttävä 3 prosentin rajaa, ja vasta sen jälkeen maa on Emu-kypsä tältä osin.

Mutta kerran vielä haluan korostaa kaikille kansanedustajille sitä, että Emu on poliittinen päätös, kriteerit ovat ohjeellisia. Ne eivät sido päätöksen loppuvaiheessa.

Ed. Koskinen käytti hyvän puheenvuoron. Tosiasia on, että työttömyys on väkisin nousmassa Suomen keskeiseksi Emu-kriteeriksi, koska se tekee meistä erittäin herkän siinä vaiheessa, jos ja kun siirrytään yhteiseen eurooppalaiseen rahaan.

Mitä vielä, herra puhemies, tulee erm-kytkentään, tosiasia on se, että olen jo aikaisemmin korostanut ruotsalaisten viisautta tässä asiassa: Ruotsalaiset katsovat nyt koko Emu-kehitystä, jäävät ulkopuolelle ja pitävät Ruotsin kruunun kellumassa, ja sitä suosittelen Suomenkin hallitukselle tässä vaiheessa: ei Emu-hoppuilla ja valuutta kellumassa.

Ed. Hurskainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Norrbackille sen verran, että toki meillä ovat selvillä Emu-kriteerit, mutta täysin epäselvää on vielä, mitä siitä seuraa Suomelle, jos menemme mukaan Emuun, tai mitä siitä seuraa, jos emme mene. Eli myös kun tämä keskustelu eduskunnassa käydään, siinä vaiheessa toivottavasti saisimme tiedot, ennen kuin teemme päätöksen.

Ed. Isohookana - Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen edelleenkin vahvasti eri mieltä ministeri Norrbackin kanssa asioitten käsittelyjärjestyksistä ja -tavoista. Ed. Elo aivan oikein totesi, että Emu-päätös on poliittinen ja Suomi tekee sen, sitten kun tekee, itsenäisesti siitäkin huolimatta, mitä me olemme Maastrichtin sopimuksessa allekirjoittaneet.

Sitä ennen meidän on tiedettävä tarkasti ja perusteellisesti juuri haitat ja edut, tiedettävä, missä määrin talouspolitiikka integroituu Euroopan unionissa, tiedettävä myöskin, mitä kaikkia päätöksiä joudutaan Euroopan unionissa tekemään Maastrichtin perussopimuksen ohella ja lisäksi, koska ei se riitä, mitä siellä aikanaan on sanottu.

Näistä asioista keskustellaan Euroopan unionin valtioissa hyvinkin paljon, ja prosessi on varmasti aika vaikea. Ainakin kun julkisuutta seuraa, tulee siihen tulokseen, ettei asia Euroopan unionissa ole helppo. Nyt kuitenkin hallitus on tehnyt ratkaisun, että sinne mennään mahdollisimman nopeasti, emmekä pääse keskustelemaan näistä perusasioista ennen päätöstä. Tämä on minusta, ministeri Norrback, aika outoa eikä mitenkään avoin tapa käsitellä Suomen kansalle todella merkityksellistä asiaa.

Ministeri Norrback: Arvoisa puhemies! Joskus ihmettelen, miten monta kertaa pitää toistaa samoja asioita, ennen kuin ne oikein menevät perille. Ei hallitus ole päättänyt Emuun liittymisestä. Hallitus yrittää täyttää Emun kriteerit, ja ratkaisut tehdään myöhemmin, siis päätökset. Ennen kuin Emu-ratkaisu virallisesti tehdään, meillähän on erm-ratkaisu, joka tulee ennen sitä.

Jokainen kansanedustaja joutuu tietenkin selvittämään itselleen Emun haitat ja hyödyt. Ei hallitus voi lusikalla syöttää suuhun kaikkia tietoja. Kannattaa itse pohtia hyötyjä ja haittoja. Minä olen valmis antamaan tietoja nyt ja myöhemmin.

Minusta Emu luo lisää vakautta talouteen, varsinkin Suomen kaltaiseen talouteen, ja vakaus tietää alhaisempia korkoja. Alhaisemmat korot tietävät ainakin lisää investointeja jossain määrin, ja lisäinvestoinnit vaikuttavat myös työelisytyteen. Tämä on aika looginen ketju.

Mutta haittapuolelta löytyy myös asioita. Kun rahapolitiikka keskittyy, taloudellinen aktiivisuus helposti Euroopassa keskittyy. Mitä se vaikuttaa Suomen kaltaiselle maalle, sitä pitää tietenkin pohtia ja sitä vastaan pitää löytää keinoja. Pitää varmaan yrittää antaa EU:lle, komissiolle ja ministerineuvostolle, joitakin instrumentteja siinä mielessä. Tämän kaltaisia kielteisiä näkökohtia toki on.

Mutta pitää käydä avointa keskustelua, ja kylä minä olen valmis vastaamaan. Jos esitetään kielteisiä näkökohtia, kuuntelen mielelläni. Siis kyllä me tiedämme kuitenkin aika paljon siitä, miten Emu vaikuttaa. Toinen asia on, mihin vaakakuppiin me panemme ne eri asiat.

Ed. Tuomioja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Norrback itse asiassa tuli sanoneeksi, että Emu on hvk-asia, kun hän totesi nyt, että varmaan tarvitsemme EU:lle tai komissiolle joitakin uusia valtuuksia. Mitä muuta ne ovat kuin peruskirjan muutosten kautta annettavia uusia tehtäviä? Kyllä ne ovat sillä tavoin jo hvk-kysymyksiä, haluttiin tai ei.

Lohdutan kuitenkin ministeri Norrbackia sen suhteen, että kyllä täällä eduskunnassa on otettu hyvin vakavasti Emu-asia. Me olemme pyrkineet siinä dialogiin hallituksen kanssa. Suuri valiokunta marraskuussa hvk-lausunnossaan pyysi eräistä Emuun liittyvistä kysymyksistä selvitystä, jonka me kaksi viikkoa sitten saimme. Valitettavasti tämä selvitys ei ollut kovin tyydyttävä, vaan valiokunnassa oltiin aika kriittisiä todeten, että se ei todellisuudessa vastannut niihin kysymyksiin, joita esitimme. Esitimme muun muassa uuden selvityspyynnön koskien mahdollisen Emuun liittymisen päätöksentekojärjestelyä. Mutta joka tapauksessa tätä asiaa käsitellään nyt tämän selvityksen pohjalta talousvaliokunnassa ja valtiovarainvaliokunnassa, jotka valmistavat siitä lausuntoja suurelle valiokunnalle.

Me tulemme jatkamaan toivottavasti hyvässä yhteisymmärryksessä hallituksen kanssa dialogia asiasta. Mutta se onnistuu paremmin ja johtaa varmasti aikanaan helpompaan päätöksentekoon ja ehkä suuremmalla yksimielisyydellä ja joka tapauksessa asiapitoisempaan päätöksente-

koon, jos myös hallituksen ja valmistelevien virkamiesten asenne olisi problematisoivampaa eikä ainoastaan hyvin yksipuolisesti Emun tunnettuja lähtökohtaisia hyviä puolia toistavaa kriittisiä seikkoja lainkaan arvioimatta.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin hallituksen selvityksestä, joka annettiin suurelle valiokunnalle, totesin välittömästi, että hallituksen mielestä Emu on kuin joulupukki, joka antaa pelkästään hyviä lahjoja. Ei Emu ole, ministeri Norrback, mikään joulupukki, joka pelkästään tuo lahjoja tänne Suomen kansalle. Me kaikki tiedämme, että tähän liittyy ongelmia, ja oli valitettavaa, että hallitus ja hallituksen virkamiehet näin yksipuolisesti yrittivät eduskunnalle antaa selvityksen muka Emun pelkistä hyödyistä.

Mitä tulee Suomen hallituksen kantaan, ministeri Norrback, olenko väärässä siinä, että Suomen hallitus on asettanut tavoitteeksi liittyä Emuun ensimmäisten jäsenmaiden joukossa, mitä Ruotsin hallitus ei edes tavoittele? Jos meillä Suomessa sitten budjettivaje ja valtion velka ovat vähän pienempiä kuin Ruotsissa, niin vastaavasti meidän työttömyytemme on 10 prosenttia korkeampi kuin Ruotsissa. Kyllä me, ministeri Norrback, olemme aikamoisten vaikeuksien edessä.

Kun pelotellaan seurauksilla, jos jäädään ulkopuolelle, ministeri Norrback, suuri vaara on siinä, että Suomi on ainoa, joka todella pyrkii Emuun Pohjoismaista. Ruotsi ei pyri, Norja on ulkopuolella automaattisesti, ja Tanskahan on myöskin saanut opt outin eli ei ole pyrkimässä välttämättä sinne. Jos ajatellaan Sveitsiä esimerkiksi, joka on ulkopuolella, vahva Sveitsin frangi varmasti säilyy, vaikkei Emuun olla menossa-kaan.

Vielä mielenkiintoinen kysymys, jota ministeri Norrbackin kannattaisi miettiä, on se, mitä tapahtuu, jos Suomi täyttää nämä kriteerit vuonna 98. Liittymmekö me automaattisesti silloin Maastrichtin sopimuksen mukaisesti vai voimmeko me vielä harkita? Tätä kysymystä, kuten totesin tiistaina, pohditaan Ruotsissa, ja pyydän ministeriä myös pohtimaan omalta osaltaan täällä.

Ministeri Norrback: Arvoisa puhemies! Ensin vain toteamus. Kyllä EU voi muuttaa tehtäviään ja luoda uusia toimintajärjestelmiä ilman, että perustamissopimusta ja muita perusasiakirjoja muutetaan.

Hallitus ei ole päättänyt liittyä Emuun, mutta yrittää tehdä parhaansa, jotta me täytämme kriteerit. Sitten pitää tietenkin kysyä, onko parempi jäädä ulkopuolelle vai olla mukana. Jos joku kuvittelee, että ylläpitämällä korkeata inflaatiota ja devalvoimalla silloin tällöin voidaan hankkia itselle kilpailukykyä Emun ulkopuolella, niin uskallan väittää, että se ei onnistu. Minulla on sellainen käsitys, että ne taloustieteilijät Ruotsissa, jotka suhtautuvat kriittisesti Emuun, pelkäävät eniten sitä, että muut liikkuvat osat talouspolitiikassa, kustannustekijät, eivät liiku, jos valuutta on kiinni, ja näin ollen Ruotsi joutuu vaikeuksiin.

Tästä vallitsee Suomessa myös varmaan erimielisyyttä, mutta minä kehotan kansanedustajia pohtimaan sitä, onko enemmän liikkumatilaa ulkopuolella vai sisällä. Minä veikkaan henkilökohtaisesti, että saattaa olla parempi olla mukana, koska silloin on kuitenkin vaikutusvaltaa. Mutta vaikka ollaankin ulkopuolella, samojen pelisääntöjen mukaan joudutaan pitkälle elämään. Monet paremmat asiantuntijat kuin minä ovat väittäneet, että vaaditaan vielä enemmän kurinalaisuutta talouspolitiikassa, jos ollaan ulkopuolella.

Ed. Tuomioja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta hallituksen linja on täysin oikea siltä osin, että meidän on pyrittävä hoitamaan taloutemme siten, että voimme olla niin halutessamme myös ensimmäisten joukossa, jos Rahaliitto on syntyäkseen. Tästä tuskin on erimielisyyttä.

Siinä, miten siinä tilanteessa on mahdollisuuksia tavoitella näitä vaihtoehtoja, vallitsee se paradoksi, että mitä paremmin olemme kriteerit täyttäneet inflaation ja velkaantumisen suhteen, sen paremmat mahdollisuudet meillä on edes lyhytaikaisia markkinareaktioita pelkäämättä myös niin halutessamme ja arvioidessamme sanoa "ei".

Jos taas olemme nipin napin kriteerit täyttäneet tai niiden ulkopuolella, silloin olemme tilanteessa, jossa tarvitsisimme juuri sitä vakautta, jota Rahaliitto voi antaa. Tässä suhteessa tärkeintä on juuri toimia niin, että todellinen valinnanvapaus säilyy. Mutta siihen tarvitaan todella sekä muualta saatavaa tietoa että omaa arviota, mikä tuossa tilanteessa on todella Suomen etujen mukaista.

Haluan jonkin verran palata ajatukseen, että Emun kautta saatava mahdollisesti matalampi korkotaso ja korkoeron umpeenkuroutuminen

ei välttämättä tämänkään päivän talouskokeuksen valossa ole yksiselitteisesti enää elvyttävä tai työllisyyttä tukeva asia sekään. Saattaa olla myös niin, että avoimen talouden olosuhteissa, jos muuten ei ole riittävästi kysyntää, matalampi korkotaso itse asiassa merkitsee sitä, että pääomat hakeutuvat mieluummin muualle. Toisin sanoen matala korko yksinomaan ei ole elvytystekijä, tarvitaan muutakin, kuten nähdään tämän päivän tilanteessa, jossa korkoelvytysvaikutusta ei näy.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tuomiojalle on syytä todeta, että ei ole mitään täyttä varmuutta siitä, onko Emussa matalampi korkotaso, kuin on esimerkiksi Saksassa. Se on täysin riippuvainen siitä, kuinka vahva tuo yhteinen valuutta on. Tietysti jos kriteereiden suhteen ollaan hyvin löysiä, se helposti tarkoittaa sitä, että valuutan uskottavuus on huonompi kuin Saksan markan uskottavuus. Siitä syystä on äärimmäisen tärkeää, että mikäli mennään yhteiseen valuuttaan, mennään olosuhteissa, joissa valuutan vakaus on riittävän hyvä ja joissa maiden välinen konvergenssi on rakenteellisesti myös riittävän uskottava ja riittävän hyvä.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn niihin huomioihin, joita täällä on esitetty, että Emu on sekä juridisesti perussopimusten osalta että ennen kaikkea poliittisesti osa hvk-prosessia. Siksi minusta on tähdellistä, että täälläkin tässä yhteydessä käydään Emu-keskustelua.

Yhdyn ministeri Norrbackin edellisessä puheenvuorossaan käyttämään toteamukseen siitä, että luonnollisesti Emu järjestelmänä luo taloudellista vakautta ja Emu-kriteeritkin sinänsä ovat terveen talouden ominaispiirteitä. Ministeri Norrback totesi, että hallitus nimenomaan haluaa täyttää Emu-kriteerit.

Minun kysymykseni on: Halutaanko Emu-kriteerit täyttää keinolla millä hyvänsä? Tämän vuoksi salissa on keskustelua käyty ja nimenomaan työllisyys nostettu esille. Eräissä puheenvuoroissa tuli esille, että jos työttömyysaste on niin korkea kuin Suomessa, Espanjan ohella EU-alueen korkein, lähes 20 prosenttia, se sinänsä on vakavasti epävakauttava tekijä talouden kannalta. Toisaalta kun työttömyys on näin korkea, niin itse asiassa se on keino, jolla Emu-kriteerit pystytään niinkin hyvin täyttämään Suomessa, kuin ne tällä hetkellä pystytään täyttämään.

On itsestäänselvää, että näin korkealla työttömyysasteella inflaatio on alhaalla. Sillä on heijastumat korkoihin ja heijastumat myös vaihtotasekehitykseen tai valuutan vakauteen ja ylipäänsä, voidaan myös sanoa, julkisenkin talouden tilanteeseen. Tämän vuoksi kysyn: Voidaanko keinolla millä hyvänsä pyrkiä täyttämään Emu-kriteerit?

Ed. Isohookana - Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU-asiaa on jauhettu eduskunnassa hvk:n yhteydessä toista päivää.

Summa summarum: Ministeri Norrback, minusta olisi hyvä, jos te tunnustaisitte, että hallitus tosiasiallisesti ajaa Suomea Emuun mahdollisimman nopeasti, siis koko ajan kiihtyvällä nopeudella. Tästä syystä Emu-asiat olisi hyvä ottaa hvk:n listalle, koska sielläkin varmuudella Emua hyvinkin vakavasti sivutaan.

Te tiedätte, ministeri Norrback, että Emu on arka asia suurelle osalle suomalaisia. Tätä asiaa ei ratkaista siten, että emme pysty avoimesti näistä asioista keskustelemaan. Minusta olisi nyt paras tapa, että hallitus antaisi nopeasti erillisselvityksen ulkoasiainvaliokunnalle ja mahdollisesti muillekin Emusta ja sen yhteydestä hvk:hon. Silloin me saisimme selonteon käsitteilyn pohjaksi sitä tietoa, joka meille kansanedustajille on kyllä ihan välttämätöntä. Tietoa saataisiin sitten välitetyksi myös suurelle yleisölle, joka sitä odottaa.

Ministeri Norrback: Arvoisa puhemies! Ei hallitus aja Emua kiihtyvällä vauhdilla, aikataulusta on sovittu. Jos Emu toteutuu, se toteutuu aikataulun puitteissa, jos ei tehdä uutta päätöstä uudesta aikataulusta. Hallitus yrittää täyttää kriteerit.

Mielenkiintoinen kysymys, johon ed. Kiljunen kiinnitti huomiota, on se, pitääkö hinnalla millä hyvänsä yrittää täyttää kriteerit. (Ed. Isohookana-Asunmaa: Siltä näyttää!) Minusta tässä ei ole nyt ristiriitaa järkevän talouspolitiikan ja Emu-kriteerien välillä. Aivan riippumatta siitä, olisiko Emu olemassa tai tulisiko Emu, Suomen hallitus ihan riippumatta kokoonpanosta joutuisi noudattamaan samaa politiikkaa.

Olen vakuuttunut siitä, että jos edellinen hallitus olisi jatkanut, niin talouspoliittinen linja olisi ollut suurin piirtein sama ja meillä olisi ollut talouspolitiikalle täsmälleen samanlaisia kriteereitä. Ei talouspolitiikassa ole suuria eroja. (Ed. Elo: Sitähän me olemme väittäneet koko ajan!)

Toteuttamisessa voi olla vivahde-eroja, mutta ei tässä ole valinnan varaa.

Tämä politiikka tähtää siihen, että meillä olisi tulevaisuudessa kasvua, joka luo edellytyksiä työllisyydelle. Ongelma, joka liittyy työttömyyteen, on siinä, että kasvu ei enää riitä työttömyyden puolittamiseen. Tarvitaan muita toimenpiteitä. Niistä pitää myös keskustella avoimemmin ja selkeästi rohkeammin kuin tehdään. Se on osittain toinen asia, vaikka työllisyyskysymys tulee hvk:ssa olemaan esillä. Silloinkin pitää minusta olla äärettömän tarkka.

Pitää pohtia sitä, mitä EU todellisuudessa voi tehdä työllisyyden puolesta ja mitä kansallisella tasolla voidaan tehdä. Minä vain pelkään, että kun puhutaan hyvin paljon työllisyydestä ja työttömyyden vähentämisestä, mutta kukaan ei ole löytänyt lisää keinoja, niin me herätämme poliittisissa ja kansalaisten piireissä toiveita, joita emme pysty täyttämään. Mieluummin pitää uhrata aikaa siihen, minkä tyyppisiä keinoja löytyy EU:n puitteissa ja kansallisella tasolla, jotta todella voidaan vähentää työttömyyttä. Julistuksilla ei työpaikkoja rakenneta aivan riippumatta siitä, onko työllisyys mainittu perustuslaissa, EU:n peruskirjoissa tai jossakin muualla.

Ed. Salo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä Emu-keskustelussa pyritään täyttämään kriteereitä. Kuitenkin on niin, että valtion velka ja työttömyys kasvavat kaiken aikaa. Mihin tämä tilanne johtaa?

Ministeri Norrback aikaisemmin sivusi Ruotsia. Ruotsissa tapahtui sellainen omaperäinen ratkaisu, että antoivat valuuttansa merkittävästi heiketä, kotiuttivat työtä ja ovat selkeästi paremmassa työllisyysasemassa tällä hetkellä kuin Suomi. Miksi suomalaisen talouspolitiikan pitää olla vähän vieraskoreata? Me olemme alttiit luovuttamaan omat markkinamme sisämarkkinoilta tuleville ja sitä kautta alistumme korkean työttömyyden tasoon.

Ed. J. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron aikaisemman, ministeri Norrbackin puheenvuoron johdosta, jossa hän käsiteli tätä lähempänä esityslistaa olevaa hvk:n ja Emun suhdetta.

Ihan rehellisesti olisi varmaan tunnustettava se, että jos hallitustenväisessä konferenssissa olisi tehty välttämättömät tarkistukset Emuun, Talous- ja rahaliittoon, olisi paljolta säästetty.

Esimerkiksi otan juuri ermin. Sen alta on pohja luisunut. Kaikki keskeiset muuttujat ympärillä

ovat toisin kuin Maastrichtin sopimusta tehtäessä. Silti pidetään jossakin Saksan keskuspankissa tai Euroopan unionin elimissä uskonkappaleena, ikään kuin Jumalan sanana, sen kaltaista ermonormistoa, joka on täysin vanhentunut. Täytyy tulkinnalla hakea, onko se 2,25:n vai 15 prosentin putki, mitä edellytettäisiin. Jotta olisi ikään kuin selkeämpi tilanne, kun aikanaan Emun kolmannesta vaiheesta joudutaan päättämään, olisi ollut edullista, että tällaiset välttämättömät ajanmuutokset ja tarkistukset olisi tehty.

Tämä koskee tietysti laajemminkin Emu-keskustelua. Suomessa varmasti Emun kannalta myönteisempää on, että kriittisesti ja hyvin avoimesti pohditaan sen tuomia ongelmia. Jos julistetaan suoraviivaista Emun ilosanomaa, se kääntää päinvastoin kriittisemmin ja neutraalimmin ajattelevia vastustamaan. Se perinteinen takaisinlyöntieffekti Suomessa herkästi yksipuolisesta sanomasta aiheutuu.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Aivan oikein, ministeri Norrback, te pyritte Emu-kriteerien täyttämiseen kaikin keinoin siltä osin, kuin ne ovat saavutettavissa.

Tämä on tapahtunut varjonyrkkeilynä inflaatiota vastaan, joka on vienyt käytännössä deflaation puolelle niillä alueilla, jotka ovat työllisyydelle elintärkeitä. (Elo: Mutta siinä ovat pankit pääsyynä!) Te olette kyllä tällä tavalla saaneet korot alas, mutta sillä ei ole mitään merkitystä, koska deflaatio pitää maan talouden jäässä. Tällä tavalla on balsamoitu köyhyys Suomeen. Korot ovat alhaalla, mutta deflaatio estää maan taloudellisen toiminnan liikkeellelähtemisen.

Se merkitsee myös sitä, että työllisyys ei kohele. Sen vuoksi teille on vastenmielistä ottaa työllisyyttä Emu-kriteeriksi, koska näillä talouskeinoilla, mitä olette käyttäneet, Suomessa ei tulla koskaan saavuttamaan minkään asteista Emu-kriteeriä työllisyyden puolella. Tämä sama keskustelu on käyty joskus aikaisemmin, ja olen tyytyväinen, että sama linja on aika pitkälti eduskuntasalissa nyt näkynyt.

Tästä meillä on kysymys, ministeri Norrback, ihan kaikessa kauheudessaan. Kalman käsi on laskeutunut väärän talouspolitiikan ja Emu-kriteerien tavoittelemisen kautta suomalaisen yhteiskunnan päälle, ja meillä on pirullinen ongelma päästä asiassa eteenpäin. Kaikki muu täytyy helposti, paitsi valtion velka, se on toinen asia, mutta ei työllisyyskysymys. Vaikka sitä kriteeriä säädettäisiin kuinka matalalle tai ylhäälle tahan-

sa, kuinka nyt sanotaan, sitä te ette tällä väärällä talouspolitiikalla tule saavuttamaan.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Norrback ehti jo toisen kerran puhua, mutta hänen ensimmäiseen vastaukseensa haluan todeta, että ei meistä, ministeri Norrback, kukaan niin yksinkertainen ole, että kuvittelisimme pitävämmä korkeata inflaatiota ja devalvaation mahdollisuutta sen jälkeen, vaikka jäisimmekin odottamaan Emun ulkopuolelle.

Kyllä minä, ministeri Norrback, vieläkin suositteisin kirjaa "Vad vill Sverige med EU". Siinä on kirjoittajina viisi kansantaloustieteen professoria, ja se on enemmän kuin kansakoulunopettajan tiedot talouspolitiikasta. He ovat hieman eri linjalla kuin ministeri Norrback. Ruotsissa-han kuitenkin on työllisyys hyvä meihin verrattuna, puolet meidän tasostamme, vaikka budjettivaje ja valtion velka ovatkin vähän korkeat. Mutta se on tarkoituksellista politiikkaa. Ruotsissa arvostetaan todella työllisyyden merkitystä. Suomessa ministerit siitä vain puhuvat.

Mitä tulee problematisointiin, ministeri Norrback tuo täällä esille vain hyviä puolia, vakautta jne. Mutta, ministeri Norrback, mitä sitten, kun suhdanteet vaihtuvat yhteisen rahan vallitessa? Miten Suomi sopeutuu? Toisiko ministeri muuttaman näkökulman siihen esille? Mikä joustaa, palkat, hinnat? Entä ihmisten liikkuvuus, työvoiman liikkuvuus jne? Miten me hoidamme, ministeri Norrback, sen, koska historia osoittaa, että talouskriisejä on aina, olemme me sitten yhteisen eurooppalaisen valuutan oloissa tai sen ulkopuolella, aivan varmasti?

Minä kyllä muuten uskon ruotsalaisten asiantuntijoiden näkemyksiin, joihin myös Ruotsin sosialidemokraattinen hallitus nojaa tällä hetkellä hyvin vahvasti. Ruotsalaiset haluavat katsoa nyt aivan rauhassa eivätkä pelkää paniikinomaisesti, mitä tapahtuu, jos Ruotsi jää ulkopuolelle. Aivan samoin totean, vaikka olenkin kova EU:n kannattaja, että kun Norja jäi ulkopuolelle, samoin Sveitsi, ei siellä ole mitään paniikkia. Siellä menee asiat ihan hyvin. Ei meidän kannata nyt niin kamalasti tästä olla huolissamme.

Mitä vielä kasvun ja rahan merkitykseen tulee, ministeri Norrback, minä pyytäisin siinäkin pikaisen lisää kansantalouden opiskelua. Se ehkä auttaisi. Totean vain, että Tilastokeskuksen mukaan meillä oli palkkasumma viime vuonna 56 miljardia markkaa pienempi kuin vuonna 90. Se osoittaa jotakin.

Ministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Ruotsalaiset kansantaloustieteilijät tässä kirjassa ovat myös keskenään eri mieltä hyvin monesta olennaisesta asiasta. Se kannattaa muistaa.

Mutta kansanedustaja Elo puhui oikeastaan inflaation ja devalvaation puolesta, (Ed. Elo: En puhunut, en missään tapauksessa!) koska mikään muu ei muutu kuin se, että meillä on kiinteämpi valuutta eli kun tulee kriisi, me emme voi joutua valuutalla enää. (Ed. Elo: Miten sopeudumme?) Se on ainoa ero nykyiseen järjestelmään. — Me sopeudumme samalla tavalla kuin tähän saakka, paitsi ettemme voi käyttää valuuttan muutosta. (Ed. Elo: Miten se korvataan?) Muilta osin tilanne ei muutu.

Toinen varapuhemies: Ed. Elo, puheenvuoro oli ministeri Norrbackilla ja seuraava on ed. R. Korhosella!

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! Tuntuu, että Emu on jo ammuttu harakoille, mutta minä jatkan tässä osittain sitä sivuten.

Eurooppa on muuttunut Hiili- ja teräsovimuksen jälkeen radikaalisti. Se on elänyt vahvan taloudellisen nousun ja kaupallisten ja turvallisuuspoliittisten intressien yhdentymisen sekä hyvinvoinnin mukanaan tuoman pitkän rauhan jakson. Se on kokenut kylmän sodan päättymisen, Berliinin muurin ja Neuvostoliiton romahdukset ja nyt eurooppalaisen sisällissodan.

Viime mainitut asiat ovat mullistaneet globaalisen rakennemuutoksen ohella koko Euroopan kuvaa. Sen heijastumana EU:nkin pitäisi olla muuta kuin asiakirjojensa summa tullakseen kirjattujen tavoitteidensa mittaiseksi.

Kasvava työttömyys, siirtolaisuus, pakolaisuus, taloudellinen epävarmuus, nationalismi, ääriliikkeet, lisääntynyt rikollisuus ja kansallinen itsekkyyks sekä kumuloituvat ympäristöongelmat asettavat yhteisen hellenistisen sivistysperintömme ja suvaitsevaisuutemme taas ja jälleen kerran koetukselle erilaisten taloudellisten hegemoniapyrkimysten keskellä. (Ed. Aaltonen: Hienosti sanottu!)

EU kuitenkin etenee alkuperäisohjelmansa ja Maastrichtin sopimuksen pohjalta vakaasti omia raiteitaan kitisten kaikkia niitä samoja ongelmia, jotka aina syntyvät kattavasti solmittavien ja sitovien laajojen sopimusten yhteydessä, joissa on löydettävä pienin yhtä suuri nimittäjä koko vyyhdelle. Konsensus on vain pintaa hivelevä, kun saavutettuja talous-, markkina- ja muita yleishyviä etuja pyritään valvomaan yhdessä ja

erikseen lobattujen säädös- ja artiklaviidakkojen suojissa.

Hallituksen eduskunnalle antama selonteko on asiallinen, suomalaisen vieraskorea. Sen sisältöön on pyritty virkkaamaan koko hallituksen sisälläkin esiintyvä mielipidespektri, jonka värikirjo selvästi ilmeni käytetyistä ryhmäpuheen- vuoroista.

Hallitus on selonteossaan viitannut hallitusohjelmassa määritellyyn yhteistavoitteeseen, jonka mukaan hallitus edellyttää, että Euroopan unionia kehitetään itsenäisten valtioiden yhteenliittymänä.

Pääministeri Lipponen kuitenkin laajasti kiihosta saaneessa puheessaan Helsingin Sanomien Eurooppa-seminaarissa 26.10.1995 ilmaisi asian hieman toisin sanoin: ”Suomen taloudellisen ja turvallisuuspoliittisen edun mukaista olisi, että Euroopan unioni on vuosituhanen vaihteessa vahva ja yhtenäinen kaikkien jäsenvaltioiden liitto, jolla on yhteinen poliittinen tahto ja kyky toimia koko Euroopan rauhan ja vapauden tukena.”

Minulle jälkimmäinen muotoilu viittaa federaatioon ja edellinen hämäykseen.

Ministeri Halosen muotoilut samaa asiaa sivuten 27.2. eduskunnan täysistunnon myöhätunteina olivat avoimemman tuntuisia ja enemmän valtioiden liittoon kuin liittovaltioon viittaavia. 28.2. A-studiossa hänen lausumansa olivat enemmän sulkevia ja peittäviä, ikään kuin hallitus haluaisi jättää itselleen varauman suhteessaan eduskuntaan.

Itse näen ainoana vaihtoehtona itsenäisten valtioiden liiton, jolta pohjalta kaikkia tehtäviä päätöksiä on peilattava. Tämä merkitsisi olevien rakenteiden säilyttämistä lähes muuttumattomina, koska europarlamentin vallan kasvu on suoraan verrannollinen kansallisten parlamenttien menettämään valtaan eli marssiasteleita, pitkiä eli lyhyitä, federaatioon. Olevien rakenteiden ongelmana on päätöksenteon raskaus ja hitaus, ja joskus se voi olla etukin.

Hallitus on esityksessään valmis lisäämään määräenemmistöpäätöksiä ympäristösektorin päätöksenteossa. En kuitenkaan puraisematta nielaisisi tätä. Kun Ruotsi ja Suomi liittyivät EU:hun, lisääntyi sen metsä- ja sanoisiko, ”luontoala” merkittävästi. Eurooppalainen ja erityisesti saksalainen ympäristösuhde on täältä kotokuusesta katsellen joskus sangen aggressiivista, yksisilmäistä ja siten tarkoitushakuista, että mieli hakee maksajan nimeä, kun lisäksi pitää mielessä, että populaatio neliökilometriä

kohden on Euroopassa huomattavasti tiheämpi eli Kuopion kokoista länttiä, jolle meillä sijoittuu 80 000 henkeä, asuttaa koko Berliiniin kolmemiljoonainen väkiryväs. Eli asukastiheys on lähes nelikymmenkertainen. Ei ihme, jos heidän loppuun rassattu luontolähiönsä muistuttaa enemmän huonosti hoidettua puistoa kuin suomalaista metsää. Kannatan kestävästä kehitystä ja takapihojen siivoamista Euroopasta. Aloitetaan etelästä.

Kuluttaja-asiat ovat myös EU:ssa hyvin keskeisiä. Niiden suhteen ilmenee hieman samaa problematiikkaa kuin ympäristöasioidenkin. Suomi on hyvänä oppipoikana omimassa kaikki vaateet ensisijaisesti itselleen, esimerkkinä ryhmäkanne. Saksassa on siihen suhtauduttu osin hyvinkin torjuvasti. Meillä mietinnön lausuntokierroksen aikana ei kukaan viitsinyt paneutua siihen kovin perusteellisesti ja vasta jälkeenpäin on markkinoilla älähdetty siihen liittyvistä spekulatiivisista järjestelmällisen haitanteon mahdollisuuksista. Meillä on oikeus tarkastella asioita niiden valmistelussa myös kansallisen itsekkyyden aspektista, jotta todella tietäisimme, mihin ja miten haluamme ja ennen muuta pystymme sitoutumaan.

Emu vilahtelee talouden tervehdyttämisen näkövinkkelissä hallituksen selonteossa. Emuun liittyy selkeitä etuja ja haittoja. Sitä voisi kuvata savolaisen sutjakkaasti: on se niinnii, mutta voi olla näinnii. Pääjohtaja Sixten Korkman on pohdiskellut varsin ansiokkaasti Emua edellä mainittua mallia soveltaen. Merkittävänä asiana hän on nostanut esiin konvergenssikriteerien tarkastelun tarpeellisuuden, mikäli Emuun aiotaan edetä jo sovitussa tahdissa, sillä tuskin mikään EU-valtio tulee ne täyttämään vaaditussa aikarajassa Luxemburgia lukuun ottamatta. Euroopan ydin pohdiskelee asiaa yhtä tiiviisti kuin mekin. Talousministeri Theo Waigel epäilee Saksan konvergenssikriteerikelpoisuutta julkisen vajeen suhteen. Pääekonomisti Josef Marbacher kritisoi yleensä eurooppalaista talouspolitiikkaa tässä yhteisessä rakennemuutoksessa. Ulkoministeri Kinkelin vinkkelistä Emussa on mukana 3—4 ydinvaltiota, ja hänen kiikarinsa tähtäimeen osuvat Saksan lisäksi lähinaapurit Itävalta, Luxemburg ja sitten arvalla Hollantia tai Ranskaa. Suomen nimi ei näillä eurohuulilla kovin tiheään esiinny.

Kun varmaa tietoa Emuun liittymisen koko tulevasta kuvasta tässä ja nyt ei löydy, ei meillä eikä muualla, olisi Suomenkin syytä harkita tarkkaan etenemisprosessissaan ermiin hyppäämistä.

Liittyminen saattaa aiheuttaa lyhyiden korkojen nousun, mahdollisia markkaspekulaatioita ja valuuttavarannon karkaamisen yhdessä yössä. Sorokset ovat valveilla, vaikka Suomi-neito nukkuisikin. Emin mukaan ermiin sitoutumista edellytetään Emuun liittymistä edeltävänä askeleena. Koska päätökset ovat lopulta poliittisia ja kuten näyttää, niiden reunaehdoja joudutaan muutenkin rukkaamaan isompien mielen mukaisiksi, näkisin tässä oman itsekkään poliittisen viisauden käytön paikan.

Arvoisa puhemies! EU:ssa olemme ja toimimme itsellisten valtioiden liiton hyväksi. Siten vahva ja toimintakykyinen unioni vastaa Suomen perusetuja. Hvk:ssa tulisi toimia siten, että EU:n päätöksentekokyky on turvattu myös sen laajenemisen jälkeen. Neuvoston kokouksissa on avoimuutta lisättävä, samoin asiakirjojen julkisuutta. Päätöksenteon parlamentaarista valvontaa on lisättävä myös kansallisella tasolla. Läheisyysperiaatetta on noudatettava entistä tarkemmin. Pienten jäsenmaiden asema päätöksenteossa on turvattava. Määräenemmistöpäätösten ja yhteispäätösmenettelyn käytännön lisäämistä voidaan tutkia ja laajentaa, mutta kansallisen itsemääräämisoikeuden kannalta keskeisissä ja tärkeissä kysymyksissä tulee edelleen soveltaa yksimielisyyden vaatimusta. EU-yhteistyön tulee jatkossakin olla hallitustenvälistä toimintaa. Sen vuoksi neuvoston asemaa unionin keskeisimpänä toimielimenä ei saa heikentää. Jokaisella jäsenmaalla tulee jatkossakin olla oikeus omaan komissaariin. Suomen kannanotot EU:ssa tulee antaa kansallisista näkökohdista tarkastellen, sillä viime kädessä on aina kyse elämisen ehdoista yhteisön jäsenenä.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Paninpa merkille, että vastauspuheenvuorojen käyttö muodostui ikään kuin varsinaisiksi, mutta oli aika mielenkiintoinen debatti. Ehkä juuri tällaista tarvitsimme näissä asioissa useamminkin, koska siinä asia ikään kuin eli aika kiinnostavalla tavalla ja toi myös intensiivisenä hyvin monia, sanoisin: jopa uusia, vivahteita keskusteluun.

Mitä tulee varsinaiseen asiaan, Euroopan unionin instituutioiden ja päätöksentekojärjestelmien arvioidaan tarvitsevan uudistamista, eräiden mielestä jopa merkittävää, etenkin ennen kuin Euroopan unioni voi laajentua ja ottaa uusia jäseniä. Niinpä uudistuksista on sovitava kohta alkavan hallitustenvälisen konferenssin ohjelmassa, ja tätä taustaa vasten Suomen hallituksen selonteko Suomen valmistautumista kon-

ferenssiin mielestäni on varsin hyvä. Se käy hyvin pohjaksi sen määrittelylle, miten Suomi piirtää paikkaansa ja tahtoaan unionissa ja miten unionin olisi kehityttävä.

Tiedetään, että EU:ssa on suuria ja pieniä jäsenmaita, pienten suhteellinen asema on vahva nykyisessä unionissa. Sitä taustaa vasten on loogista, että Suomi puolustaa nykyistä Euroopan unionin olotilaa monien uudistushankkeiden osalta, jotta pienten maiden asema ei heikentyisi. Mielestäni Suomelle on kaksi asiaa ainakin tärkeitä: laajaan yhteisymmärrykseen pyrkivä lähtökohta yhtäältä ja toisaalta se, että unioni on itsenäisten valtioiden yhteenliittymä. Suomi on ajanut, aivan kuten Ruotsikin, Euroopan unionin laajentumista. Uusille jäsenille asetetaan kriteereitä. Muistelen ainakin neljästä usein keskusteltavan: että demokratia toimii maassa, että ihmisoikeudet ovat turvatut, että maa on siirtynyt markkinatalouteen ja että maassa on toiminnoiltaan ennustettavissa oleva hallintojärjestelmä.

Suomi on, paitsi unionin laajentumista pyrkinyt ajamaan, korostanut Baltian maiden oikeutusta tulla hyväksytyiksi samaan lähtöruutuun muiden EU-jäsenyyttä hakevien maiden kanssa. Toki tällaista puoltavat monet tekijät, niin taloudelliset, poliittiset, ympäristönsuojelulliset kuin turvallisuuspoliittisetkin syyt. Toisaalta olisi ehkä kuitenkin kysyttävä, kumpi on Suomelle tärkeämpää: Euroopan unionin yhdentymisen syventäminen vaiko laajentaminen. Mielestäni maan valtaalehti tiistaista keskusteluamme täällä kommentoidessaan vastasi oikeaoppisesti perustellen syventämisen olevan perusedellytyksen laajentumiselle.

Käsiteltävässä selonteossa monin paikoin todetaan, kuten tiistaisissakin täysistunnon puheenvuoroissa, että Suomen on toimittava niin, että EU:sta kehittyä läheisempi yhteisö kansalaisille. Mielestäni, puhemies, tätä näkökulmaa ei ole riittävästi korostettu tässä keskustelussa. Tämä on ikään kuin liikkunut ylärakenteissa ja jättänyt vaille kansalaisnäkökulman. Toisaalta keskustelun puheenvuoroissa kautta linjan korostettiin, että päätöksentekoa pitää kehittää avoimempaan suuntaan. Mielestäni olisikin tuo kysymys vältettävä, että Euroopan unioni ei kehity ylärakenteiden valtakeskittymäksi, establistmentiksi, kuten sanotaan, eikä siten etäänny hallinnon välineen tehtävästään ja muodostu itseisarvoiseksi, omaa elämänsä eläväksi ja sittemmin kansalaisista ja jäsenmaista ja niiden intresseistä vieraantuvaksi instituutioksi.

Toisaalta täällä on selvästi painotettu erilaisia asioita, vaikka, arvioisin, keskimäärin kannanotot ovat olleet hallituksen selontekoa varsin vahvasti tukevia. Esimerkiksi ed. Pertti Salolaisen puheenvuorossa kokoomuksen näkökulmana muistelen, että laajentumista hyvin vahvasti kannatettiin, mutta samalla peräänkuulutettiin tiettyä varovaisuutta siinä, kun taas sosialidemokraattien puheenvuoron käyttäneen ed. Paasion puheenvuorossa oli päällimmäisenä, eräänä, Euroopan unionin tiivistäminen ja vahvan unionin merkityksen korostaminen pienille maille.

Toisaalta päätöksentekomenettelyihin liittyvissä yksimielisyys- tai määränemmistösäännöksissä näyttää myös olevan mielipidepoikkeamaa. Muistelen ed. O. Ojalan korostaneen erityisesti ulko- ja turvallisuuspolitiikan päätöksenteossa hänen mielestään tärkeätä veto-oikeuden säilyttämistä. Mikä sitten on lopullinen kanta näissä, on toki myöhemmin nähtävissä.

Arvoisa puhemies! Viittasin kansalaisnäkökulmaan ja haluaisin keskustelua hieman kääntää siihen suuntaan. Kun unionin yleiset tavoitteet, vakauden ja turvallisuuden lisääminen Euroopassa sekä tasapainoisen taloudellisen kehityksen edistäminen yhteiskunnallisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla, ovat edelleen ajankohtaisia, unionin toimintaa tulisi kuitenkin kehittää myös siten, että enemmän kiinnitetään huomiota niin alueiden kuin kuntien ja sitä kautta yksittäisten kansalaisten näkökulmaan. Uskoisin myös, että unionin menestymisen kannalta keskeistä on nimenomaan, että kansalaiset eri jäsenmaissa nykyistä paremmin ovat perillä siitä, mihin unioni pyrkii ja mihin se vaikuttaa, sekä yhtäältä myöskin siitä, miten unioniin päin voidaan vaikuttaa.

Paikallishallintoa ajatellen suomalainen kunnallishallinto on osoitettu toimivaksi ja myöskin kykeneväksi tuomaan kansalaisnäkökulman esiin. Näin ollen näitä unionin tavoitteita voidaan edistää, paitsi subsidiariteettiperiaatetta määrätietoisesti soveltamalla, jopa sillä, että josain vaiheessa harkitaan unionin sopimukseen kirjattavaksi periaate kunnallisesta itsehallinnosta siten, kuin se on määritelty Euroopan neuvoston asianomaisessa peruskirjassa.

Toisaalta, koska omat kokemukseni rakentuvat lähinnä alueiden komitean työskentelyn kautta, haluaisin tässä yhteydessä korostaa alueiden komitean toimintaedellytysten vahvistamista, koska alueiden komitea on parlamentin ohella toinen elin, jossa kansalaisten edustajat osallistuvat unionia koskevaan valmisteluun.

Arvoisa puhemies! Seuraavissa kannanotoissa saattaisi olla harkittavaa, milloin se sitten tapahtuikin unionin sopimuksen tarkistamisen osalta.

Ensinnäkin alueiden komitean jäsenet valittaisiin paikallis- ja/tai aluehallinnon vaaleilla valittujen edustajien kautta tai poliittisesti vastuullisten, vaaleilla valittujen henkilöiden kautta.

Toisaalta alueiden komitean lausunnonanto-oikeutta saattaisi olla perusteltua harkita laajennettavaksi enemmän kuin sivulla 19 on esitetty. Siellähän todetaan, että ”hallitus katsoo, että alueiden komitean toimintaa neuvoo antavana elimenä tulee jatkaa nykyiseltä pohjalta”. Mutta tuo, että voitaisiin eräissä asioissa lausunnonanto-oikeutta laajentaa, voi siis olla varsin perusteltua harkittavaksi. Tällä lähinnä tarkoitan lausunnon pyytäjien joukkoon liitettäväksi ministerineuvoston ja komission ohella Euroopan parlamenttia.

Onpa esitetty ajatus, että alueiden komitealle annettaisiin järjestöllistä ja budjettiin liittyvää itsenäisyyttä, jolloin siitä voisi kehittyä ikään kuin instituutio.

Täällä ei ole myöskään unionin toimivallasta käyty vielä ehkä sittenkään riittävän syvällistä keskustelua, koska toimivallan kehittämistä pitää tarkastella mielestäni niin kansalliselta, alueelliselta kuin paikalliseltakin kannalta, ennen kuin unionitasoiseen toimintaan päädytään. Unionitasoisen toiminnan tehokkuutta voitaisiin etsiä nimenomaan työllisyyden edistämisen osalta, ympäristökysymysten osalta. Myös alue-suunnittelu on unionitasoista toimintaa, jossa voitaisiin tehoja etsiä, samoin kaupunkipolitiikka, energiapolitiikka ja sosiaalinen ulottuvuus.

Lopuksi haluaisin todeta, että tämä Suomen hvk-valmisteluprosessi on siis se vaihe, josta pitää myös hankkia seurantakokemuksia. On ehkä käynnistettävä myös tarkempi selvitystyö siitä, kuinka eri osapuolten kansallisesti ajatellen, siis eduskunnan, valtioneuvoston, ministeriöiden, kuntien ja maakuntien, yhtäältä ja toisaalta Euroopan unionin eri toimielinten suomalaisten edustajien keskinäinen kanssakäyminen tulisi tällaisissa prosesseissa järjestää ja toteuttaa. Olisi nimittäin selvítettävä ehkä ajan kanssa ja perusteellisemmin kansalliset pyrkimykset unionin päätöksenteossa mainitsemieni eri osapuolten näkökulmat huomioon ottavalla tavalla ja toisaalta pitäisi myös lisätä yhteistoimintaa osapuolten kesken. Tällä tavoin voitaisiin uskoakseni turvata myös se, että Suomi kykenee hyödyntämään unionin jäsenyyttä maksimaalisesti myös

yhteisten ja yhdessä valmisteltujen oma-aloitteisten toimenpiteiden ansiosta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S.-L. Anttila.

Ed. A i t t o n i e m i: Rouva puhemies! Euroopan unionilla on vain kaksi tietä.

Toinen on se, mihin pyritään myös hallitustenvälisessä konferenssissa, toisin sanoen sen toimintojen jatkuva syventäminen. Jos tässä onnistutaan, tämän tien päässä on liittovaltio-käsite selkeästi ja yksiselitteisesti, liittovaltio, jossa Suomi, mikäli on mukana silloin vielä, on yhtenä osavaltiona itsenäisyytensä menettäneenä.

Toinen tie on se, että tämän syvenemisen toiminnot pysähtyvät, ja sen tien päässä on yksi selkeä kohtalo, ja se on unionin hajoaminen. Jos syveneminen pysähtyy, unioni ei voi pysyä koossa. Se on historiallinen ja poliittinen totuus minun näkemysteni mukaan. Vaara siinä, että tämä pysähtyneisyyden tila ja hajoaminen on edessä, on se, että se ei tapahdukaan enää niin kivuttomasti kuin luulisi, niin että sanotaan vain morjens toisille ja lähdetään siitä, mistä aikanaan aloitettiin yhteinen tie. En nyt mene piruja maalaamaan seinälle, mutta se saattaa olla kivulias, jopa vieläkin pahempi.

Siis kaksi tietä: joko syveneminen, tuloksena liittovaltio, tai pysähtyneisyys syvenemisen suhteen, hajoaminen, tuskallinen ja kivulias.

Ed. S k i n n a r i: Arvoisa puhemies! Niissä muutamissa hvk:tä käsittelevissä kokouksissa, joissa olen ollut, vaikka olisi ollut oikeastaan mikä asia tahansa esillä, täällä paljon puhuttu Emu on aina tullut kuvaan mukaan. Siinä mielessä oikeastaan kysyykin, miksi listalle ei ole otettu jo tässä vaiheessa reilusti tätä asiaa mukaan, koska se kyllä tulee tavalla tai toisella näihin keskusteluihin.

Mitä eduskuntakäsittelyyn tulee, haluaisin korostaa sitä, mitä suuren valiokunnan puheenjohtajakin toi esille, että nyt kansalaisjärjestöille pitäisi antaa myös mahdollisuus osallistua tähän keskusteluun. Tässä on selvästi liikaa elitistinen leima, jossa emut ja hvk:t ja monet muut lyhenteet vilahtelevat eivätkä ihmiset tiedä, mistä kaikesta on kysymys. Siinä mielessä tässä on tehtävää, ei ainoastaan kansanedustajille, vaan — kun on seurannut tämän keskustelun uutisointia, voi sanoa — myös erityisesti toimittajille.

Ajattelin itse tähän yrittää tuoda sellaisen näkökulman, jota ei vielä työllisyydenkään osalta ole tuotu. Erään nimenomaan Emuun liittyvän paperin yhteydessä valtiovarainministeriön selvityksissä tuotiin esille sellainen luku, että EU-maiden kokonaistuotannosta tavaravienti EU:n ulkopuolelle on vain noin 9 prosenttia. Toisin sanoen EU:n voima ei ole viennissä eli Euroopassa me teemme tavaroita ja palveluksia toisillemme eri kielillä, myymme niitä toisillemme.

Kun EU-maissa keskustellaan kilpailukykyistä tuotteista, keskitytään liiaksi vain hintaan. Uudet ideat, tuotteen laatu ja muotoilu muine kauneusarvoineen eivät ole keskustelussa juurikaan mukana. Tämä luovuuden puute näkyy esimerkiksi kulttuurissa. Elokuva ja musiikki eli viihdeteollisuuden alalla, joka on maailman yksi suurimpia bisneksiä, amerikkalaiset rahastavat Eurooppaa ainoana poikkeuksena Ranska, joka on yrittänyt oman maansa ja ranskankielisen kulttuurin osalta lähteä vastaiskuun ja koettanut tuoda keskusteluun sellaisia kriteereitä, jotka muun muassa tv-direktiivissä näkyvät, että euroopalaisuusastetta pitäisi nostaa. Mutta kuitenkin esimerkiksi viihdeteollisuudessa EU-maat saavat tästä rahavirrasta liian vähäisen osan. Silloin siinä on kysymys myös työllisyydestä. Näillä vanhoilla systeemeillä ei pärjätä.

Eräässä kokouksessa, jossa olin, aika kilvan kysyjät työllisyydestä puhuttaessa nostivat esille sen, mille sektoreille Eurooppa voi luoda uusia työpaikkoja, mikä on EU:n ja EU-maiden tehtävä ja toimenjako, jos ajatellaan koko maailmaa, miten Eurooppa pystyy vastaamaan Aasian nousvien talouksien ja USA:n parantuneen talouden haasteisiin. Sinänsähän koko Euroopan unioni on kehitetty — ei ehkä niinkään alkujaan perustettu mutta kehitetty — hyvän talouden ja hyvän työllisyyden saavuttamiseksi.

Suomen hallituksen tavoite yleiseurooppalaisen työllisyysstrategian kehittämisestä rinnan Emun toteutuksen kanssa on oikea. Jos tämä tavoite saadaan vielä kirjatuksi unionin perussopimuksiin, sekin on hyvä. Samaa voidaan sanoa hallituksen tavoitteesta saada perussopimuksiin määräykset unionin työllisyysilanteen yhteisestä seurannasta.

Hvk:n ympärillä pidetyt EU-jäsenmaiden parlamenttien edustajien kokoukset ovat osoittaneet, että keinoista paremman työllisyyden saavuttamiseksi EU-alueella ollaan hyvin erimielisiä. Kun viimeisintä kokousta tammikuussa muistelen, jos tämäkin tavoite, jonka Suomi esittää, menee siellä läpi, pidän sitä erittäin hyvänä,

niin ristiriitaisia käsitykset tässäkin tilaisuudessa 15 EU-jäsenmaan kansanedustajien, kansallisten parlamenttiedustajien, kesken olivat eikä ainoastaan johtuen siitä, oltiin vasemmistosta vai konservatiivipuolueista, vaan ihan muistakin näkökohdista johtuen.

Suomessa voimassa olevat hyvään työllisyyteen valtiovallan erityisessä suojeluksessa tähtäävät tavoitteet eivät pystyneet estämään jättityöttömyyden syntymistä. Meidän hallitusmuodossamme oli luotu järjestelmä, jossa ei pitänyt olla sijaa tällaiselle työttömyydelle, mutta jos se lain pykälän olisi estettävissä, varmaan mekin sen tekisimme.

Säännökset EU:n perussopimuksissa voisivat kuitenkin antaa pohjaa sille, että kaikkia tärkeitä päätöksiä tarkasteltaisiin työllistämisen näkökulmasta. Toisin sanoen kun EU:ssa tehdään päätöksiä, ovat ne minkä pilarin takana tahansa, pääasiassa ykköspilarin, niitä tarkasteltaisiin nimenomaan työllistämisen näkökulmasta, jouduttaisiin antamaan vastaus siihen, mitä kyseinen EU-päätös vaikuttaa jäsenmaiden työllisyyteen.

Mutta tehdään hvk-kokouksessa millaisia ehdotuksia ja päätöksiä tahansa, joka tapauksessa Suomen kansalaisten työllistämisestä vastuussa olemme ensisijaisesti ja viime kädessä me suomalaiset itse. Siitä ei päästä, vaikka haluttaisiin. Maakunnasta tullaan Helsinkiin vaatimaan, että meidän alueemme pitää työllistää ja täältä lähdetään Brysseliin ja vaaditaan, että Suomi pitää työllistää, mutta se ei keskusjohtoisesti lähde vaan paikallisista ihmisistä ja yrittäjistä erityisesti.

Mutta esimerkiksi Tanska näyttää puolueista riippumatta ajavan sellaista kantaa, että työllisyyden hoitaminen on kunkin jäsenmaan oma asia. Se tammikuun kokouksessa tuli esille, ja he vielä korostivat, että me olemme kaikki eri puolueista mutta olemme tätä mieltä. Minkäänlaisia säännöistä heidän mukaansa ei tarvita minkäänlaisiin peruskirjoihin. Samaa mieltä olivat Ranskan nykyiset vallassa olijat.

Mitä tulee EU-rahastojen käyttämiseen työllistämässä entistä laajemmin, tätä tavoitetta vaikeuttaa se, että esimerkiksi Saksa, jolla on nyt omia sisäisiä taloudellisia vaikeuksia, EU:n kuluksen huomattavana maksajana — noin 30 prosenttia maksaa Saksa kuluista — vastustaa ainakin nykyhallituksen toimesta EU:n menojen lisäämistä.

Arvoisa puhemies! Japanilaiset pitävät Eurooppaa laskevan auringon alueena. Pelkillä säännöksillä ja hyvillä ohjelmilla Eurooppa

ja EU eivät nouse, ellei saada voitontahtoista yhteenkuuluvaisuuden tunnetta. Entisen Neuvostoliiton ja entisen Itä-Euroopan maiden nostaminen nykytilastaan nousuun on osoittautunut paljon odotettua vaikeammaksi ja pitkäaikaisemmaksi haasteeksi. Samoin entisen Jugoslavian alueella tapahtunut eräiltä osin raakamainenkin sota on myös Euroopalle ollut henkisesti raskas. Vanhan Euroopan tulevaisuus verrattuna 500-vuotiaisiin Yhdysvaltoihin — Yhdysvaltoihin Kolumbuksen jälkeen — ei näytä olevan kovin helppo. Meillä ei ole enää, voisi sanoa tietysti: onneksi, siirtomaitakaan, joita Eurooppa tottui riistämään. Nyt pitää tulla sekä taloudellisesti, henkisesti että ideoiltaan omin voimin toimeen.

Edellä sanottu merkitsee erästä tärkeää tavoitetta hvk-kokouksessa sen eri vaiheissa, kun se nyt alkaa. Toivottavasti se on myös sellainen psykologinen taitekohta EU:n kehitykselle, että se antaisi uutta innostusta ja energiaa siihen, että me eurooppalaiset uskomme omiin kykyihimme ratkaista Euroopan ongelmat itse ilman ulkopuolisten apua.

On tietysti muistettava se tosiasia, että nykyisen EU:n alueella meitä on noin 400 miljoonaa. Maapallon noin 5 miljardiin ihmiseen ja näiden ongelmiin nähden tietysti voi aina kysyä, millä perusteella meidän pitäisi voida täällä niin paljon paremmin kuin monien muiden. Se on kuitenkin EU:n tavoite, ja siinä mielessä EU ja hvk-kokous esimerkiksi tämän keskustelun ja muiden osalta on merkinnyt hyvää ravistellessaan suomalaisia julkishallinnon rakenteita, mutta myös suomalaisten suurten yritysten rakenteita. Toivottavasti nyt pienten yritysten kohdalla niin Suomi kuin EU:kin löytävät sellaisia ratkaisuja, että näiden avulla saataisiin alussa mainitsemani EU:n ulkopuolelle tapahtuva vienti nousemaan noin 10 prosentista, koska ainoa tie, jolla Eurooppa voi vaurastua, on se, että se pärjää muualla maailmassa.

Ed. Kallio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Panin tyydytyksellä merkille, että ed. Skinnari totesi, että EU:ssa kaikki päätökset tarkasteltaisiin työllisyyden kannalta. Näin te, ed. Skinnari, sanoitte. Olen täysin samaa mieltä, ja kristillisen liiton eduskuntaryhmä on samaa mieltä. Me olemme sanoneet, että Suomessakin pitäisi näin menetellä. Me olemme näin sanoneet viime kaudella ja sanomme nyt tietäen, että vaikka EU:ssa tällainen periaatepäätös tehtäisiin, se ei paljon Suomen työllisyyteen vaikut-

taisi. Se vaikuttaisi jonkin verran, mutta ed. Skinnari on varmasti kanssani samaa mieltä, että jos Suomessa tällainen päätös tehtäisiin, sen vaikutus olisi huomattava. Minä toivon tietenkin hartaasti, että ed. Skinnari hallituspuolueen merkittävänä kansanedustajana ajaa tämän hallituksessa läpi, niin että Suomessa ryhdytään näin toimimaan.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Skinnarin puheenvuoro oli pohdiskeleva ja hyvä, ja siitä on vaikea löytää kovin vastakkaisia ajatuksia omiini nähden.

Hän mainitsi muun muassa Tanskan lähtevän siitä, että työllisyyden hoito on jokaisen maan oma asia. Aivan oikein, näin se varmasti on. Tätä vastaan minä jälleen protestoin kysellen siinä mielessä — ministeri Norrback tuli paikalle — minkä vuoksi Suomi pyrkii kaikin keinoin täyttämään sellaisia kriteereitä, että pääsisi Euroopan surkeuteen, joka ei pysty meidän työllisyyttämme auttamaan millään tavalla. Meidän pitäisi itse hoitaa näitä asioita Suomessa, koska Euroopan unioni ei auta meidän työllisyyttämme vähääkään. Meidän omiakin pyrkimyksiämme haittaa se, että me pyrimme täyttämään sellaisia ehtoja, jotka ovat meille vahingollisia, jotta pääsisimme Euroopan unionin Talous- ja rahaliiton jäseniksi.

Suomen politiikka on tällä hetkellä vähän kuin Ceausescun Romanian politiikka. Myytiin perunat ja kaikki ulkomaille, puuklapitkin, ja ihmiset olivat kylmässä, jotta päästäisiin ulkomaanveloista. Tiukkaa politiikkaa, kunnes sitten kävi niin kuin kävi. Vähän samalla tavalla Suomi nyt pyrkii Eurooppaan ja uskoo, että Eurooppa antaa meille työllisyyttä. Tämä asia on hulluuden hulluutta.

Ed. Olin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä asia ei kuitenkaan ole juuri niin kuin ed. Aittoniemi sanoi, että Euroopan unioni ei voisi tehdä mitään työllisyyden edistämiseksi. Haluan palauttaa mieliin neljä vapautta, joiden tausta on kirkas ja yksiselitteinen, erityisesti ajatellen sitä, minkä ed. Skinnari mielestäni myös erittäin hyvin toi esiin: Työllisyyspolitiikka pitäisi nähdä ikään kuin läpikirkkaana päätöksenteon osalta. Sitä myös ed. Kallio korosti.

Haluan myös korostaa sitä, että Euroopan unioni tämän vuosikymmenen alussa muodosti maailman laajimman yhtenäisen talousalueen, tänä päivänä 380 miljoonaa ihmistä. Silloin hyvin pitkälti sen markkinat perustuvat sisäiseen

kauppaan ja toimintaan. Silti pitäisi pyrkiä siihen, mitä ed. Skinnari korosti, että myös ulospäin vietäisiin enemmän.

Lisäksi ed. Skinnarin puheenvuorossa oli erinomainen painotus: keskustelun vieminen kansalaisjärjestöjen suuntaan.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa rouva puhemies! Kun hvk-keskustelua on käyty, ensimmäinen ajatus, joka on noussut mieleen, on se, että kun Suomi Euroopan unioniin liittyi vuoden 95 alusta, mistä me itse asiassa kävimme lokakuun 16 päivänä äänestämässä, mikä oli se valtakirja, jonka kansa antoi eduskunnalle tehdä tämä päätös ja mihin ikään kuin silloin sitouduttiin.

Kaivoin äsken esiin sen, mitä sanatarkasti kysyttiin. Silloin kysyttiin: Tuleeko Suomen liittyä Euroopan unionin jäseneksi neuvotellun sopimuksen mukaisesti? Silloin oli neuvoteltu sopimus, mikä kansalaisille kerrottiin, ja neuvotellussa sopimuksessa yksi hyvin keskeinen asia, jota korostettiin kerta toisensa perään, oli se, että yksimielisyys on läpäisevä periaate.

Kun Saksan ulkoministeri Kinkel silloin vähän väläytti, että joissakin asioissa voisi olla hyvä mennä enemmistöpäätöksiin, Suomi torjui ja kaikki Euroopan unionin matkasaarnaajat torjuivat ajatuksen sanoen, että missään tapauksessa Suomi ei sellaiseen mukaan ole valmis lähtemään vaan Suomi tulee pitämään kiinni siitä, että yksimielisyys säilytetään ja päätöksenteossa näin pienikin maa pystyy vaikuttamaan. Silloinhan sanottiin, että jos me olemme ulkopuolella Euroopan unionin, olemme ikään kuin porstuassa, mutta Euroopan unionin jäsenenä istumme kammarissa suuren pöydän ääressä ja voimme vaikuttaa siellä päätöksentekoon. Vedottiin siihen, että kun yksimielisyys on kattava, läpäisevä periaate, silloin Suomi voi niissä asioissa, mitkä ovat epäedullisia meidän kannaltamme, sanoutua irti eikä Euroopan unioni sellaisia päätöksiä tule teuttamaan.

Ei tässä ole kulunut kuin reipas vuosi siitä päätöksestä ja Euroopan unionin jäsenyyden olosuhteissa olemisesta, ja nyt, arvoisa puhemies, olemme lukemassa selontekoa, mistä ed. Riitta Korhonen varsin osuvasti ja hyvin sanoi, että se on pieniltä osiltaan hyvin monivärinen ikään kuin tämä hallituskin on sateenkaaren värinen, ja sitä kautta hyvin mielenkiintoista ja värikästä luettavaa vähän periaatteella kaikille jotakin. Onhan selvää, kun on kuunnellut hallitusryhmien puheenvuoroja, että kyllä niissäkin melko lailla erilaisia vääntöjä ja painotuksia Euroopan unionin

kehittymisestä ja kehityksestä ylipäättään on. Mutta se, mikä on näyttänyt saavan kutakuinkin yhteisen soinnin pientä sordiinoa lukuun ottamatta, on tämä, että joissakin asioissa ja varsinkin ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, ensimmäisen pilarin ja osin kolmannenkin pilarin asioissa eli sisä- ja oikeusasioissa oltaisiin valmiita menemään mukaan enemmistöpäätöksiin.

Tämä on sellaista politiikkaa ja sellaisia linjanvetoja, että palaisin takaisin jälleen siihen, mistä aikanaan äänestettiin. Onko meillä oikeus loppujen lopuksi toimia tällä tavalla? Onhan näin, että silloinkin, kun EU-sopimusta tehtiin, oli sellaisia piirejä, jotka sanoivat, että ei muuta kuin vapaa blankovaltakirja, joko kyllä tai ei, eikä mitään reunaehtoja, jotka ennemmin tai myöhemmin sortuvat tai katoavat. Näin ollen jo siinä vaiheessa olisi ollut viisasta olla rehellinen ja toimia sen mukaan.

Suomen liittyminen Euroopan unioniin -kirjaa silmäilin, ja kun Rahaliitosta on täälläkin keskusteltu, niin täällä hyvin selkeästi sanotaan, että Suomen osalta Rahaliiton hyväksyminen on Maastrichtin sopimuksen muiden määräysten tavoin ollut edellytys liittymissopimuksen synnylle. Näin sanottiin sopimuksessa, ja lähtökohta oli tämä, joskin silloin haluttiin antaa ymmärtää — tämä löytyy, mikäli ministerillä on sama kirja, sivulta 21 — että Emusta tullaan päättämään ikään kuin joskus myöhemmin ja kenties siitä tehdään vielä uusi kansanäänestys jne. Kuitenkin tosiasiaa silloin jo hyväksyttiin se periaate. Suomi ei tehnyt minkäänlaisia varauksia. Sanottiin, että ei neuvotteluvaiheessa vielä varauksia voi tehdä, vaan sitten kun ollaan jäsenenä, voidaan tehdä varauksia.

Nyt on varaumien teon aikaa ollut jo vuoden verran, ja ehkä hvk-kokouksessa on mahdollisuus varauksia voimakkaammin ajaa läpi esimerkiksi Emun suhteen. Mutta näyttää siltä, että meillä ei siihen tyyliin tai suuntaan ole suksia käännetty, vaan päinvastoin pala palalta mennään kohti Emua ja pyritään kriteereitä täyttämään, jotta mallioppilaan tavoin ensimmäisessä luokassa ja karkikaartissa olisimme mukana Emussa ja sen kolmannessa vaiheessa. On tietenkin totta, että se ei aivan näin yksinkertaista ole. Koko Emun käynnistyminen on lopulta hyvinkin monimutkainen prosessi, mutta kaiken kaikkiaan hallituksen politiikka nyt viittaa tähän suuntaan, ja selonteossakin näin annetaan ymmärtää, että yhteinen raha myöskin tukee työllisyyden kehittymistä ja olisi työllisyyden kannalta hyväksi.

Meillähän on tästä esimerkkejä: ne maat, jotka jäivät Euroopan unionin ulkopuolelle, esimerkiksi Norja. Millä tavalla niiden talous lähti syöksykierteeseen, kuten ennustettiin, mikäli he eivät tule mukaan? Tai kuinka Sveitsille koittaa kovat ja ankeat ajat, jos he eivät pääse mukaan yhteiseen Euroopan unioniin? Näinhän meidän annettiin ymmärtää. Lapissakin muutamat oikein suurella ilolla odottivat lukuisia norjalaisia kalanjalostustehtaita, mitkä sinne sitten siirtyvät, koska Norja on täysin ulkopuolella Euroopan impivaarassa, kun se ei ole mukana eurooppalaisessa unionissa.

Nyt kuitenkin näyttää siltä, että työllisyyskehitys täällä Euroopan unionin sisäpuolella on heikompaa kuin sen ulkopuolelle jättäytyneissä maissa. Tämänkin vuoksi jollakin tavalla pitäisi kriittisemmin käydä tätä keskustelua eikä niin, että jos selontekoon on kirjoitettu, että yhteinen raha tukee työllisyyttä ja työllistymiskehitystä, uskotaan näin olevan, koska niin hallituksen selontekoon on kirjoitettu.

Arvoisa puhemies! Emusta kaipaisi pikkuisen keskustelua, missä voisi opponoida ja missä voisi olla kriittisiäkin äänenpainoja, eikä niin, että Emusta saa puhua vain ja ainoastaan yhdellä tavalla, ja sen jälkeen nyökytellään. Koska meillä ei saa taputtaa niin kuin Venäjän duumassa, meillä täytyy nyökytellä vain mukana, että juuri näin, aivan oikein on toimittu. Pitäisi olla kriittistä keskustelua, missä käytäisiin läpi niitä hyviä ja huonoja puolia, mitä Emu voi mukanaan tuoda kansantaloudellemme, ja katsottaisiin, onko siinä todella Suomen etu kysymyksessä.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, haluan palata vielä kerran takaisin alkuasetelmaan. Nyt tämä on aivan samalla tavalla kuin meno Euroopan unioniin, poukkoilevaa. Ensimmäin me vain haimme jäsenyyttä ihan sen vuoksi, että hovin vuoksi katsomme, mitä siltä mahdollisesti voitaisiin saada. Kun sitä oli haettu, sen jälkeen sanottiin, että Eta-vaiheessa todellakin olemme siellä porstuassa emmekä pääse kammariin asti, joten meidän täytyy mennä mukaan täysivaltaisesti päättämään. Sen jälkeen pala palalta ovat tulleet asiat esille ja se, voisiko sanoa, osaltaan karkea totuus myös, mitä menttiin sopimaan ja missä mukana ollaan. Eihän meille pitänyt tulla kriisinhallintaa eikä monia muitakaan asioita, mutta pala palalta sitä kohden on tässä kuljettu.

Sen vuoksi linja puuttuu, visio ja näkemys siitä, mikä on Suomen rooli Euroopan unionissa ja olemmeko vahvistamassa federaatiota. Pääministeri puhuu sen puolesta. Joku toinen hallituk-

sen sisällä puhuu, että itsenäisten valtioiden liittona meidän tulisi edetä. Jonkinlainen linja olisi tehtävä, kun tänä aikana muutenkin tulevaisuuden näkymät ovat melko lailla epävarmuuden peitossa. Pitäisi jotakin sellaista perusteellista ja selkeää pyrkiä kartoittamaan ja luomaan huolimatta siitä, että me elämme alati muuttuvassa maailmassa. Siitä huolimatta olisi hyvä linjata jokin sellainen linja, jokin sellainen pohja, mistä käsin Suomi käy eurooppalaiseen päätöksentekoon ja toimii ylipäättään eurooppalaisessa unionissa.

Minun mielestäni tämä itsenäisten valtioiden liitto olisi se pohja, mikä voisi olla oikea. Ylipäättään vielä toivon, että voimakkaammin kävisimme kansalaiskeskustelua tästä eikä niin, että me nyt ajattelemme, että meillä on täällä tai lähinnä hallituksella blankovaltakirja toimia juuri niin kuin se haluaa, ei ainoastaan ensimmäisen ja kolmannen pilarin asioissa, vaan tulevaisuudessa myös ehkä muissakin.

Arvoisa puhemies! Asiallista ja reipasta keskustelua tarvitaan. Tämän suomalaisen demokratian on oltava muutakin kuin Lipposen ja ehkäpä Norrbackinkin liekanarussa juoksemista, sellaista missä voidaan esittää väitteitä, vasta väitteitä ja katsoa kokonaisuutta silmiin, katsoa, mikä on meidän kansantaloudellemme parasta, mikä on Suomen edun mukaista, eikä niin että katsotaan, mikä on jollakin tavalla joidenkin meille vieraiden ehkäpä eurooppalaisten suurten valtiomiesten tahdon mukaista. Heidän edessään sitten nyökyteltäisiin, ikään kuin me haluaisimme myös olla joitakin suuria eurooppalaisia poliitikkoja. Kysymys on tämän kansakunnan eduista, tämän kansakunnan ja kansan parhaan harrastamisesta. Sen vuoksi meidät on tänne valittu, ja siinä mielessä toivon, että Suomi nyt hvk-kokouksessa tulee ottamaan aktiivisemman, selkeämmän roolin paaluttamaan omia tavoitteitaan, sanomaan selkeän ein tässä vaiheessa Emulle ja myöhemmässäkään vaiheessa ja sen lisäksi myös selkeän ein enemmistöpäätöksille. Onhan näin, ministeri Norrback, että se, mistä me äänestimme, oli neuvotellun sopimuksen mukaista. Sillä ehdolla me aikanaan Euroopan unioniin menimme. Pitäkäämme siitä kiinni, ennen kuin järjestetään uusi äänestys.

Ed. J. K u k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Julkisuudessa on tänään kiinnitetty huomiota siihen, mistä tässä hvk-selontekokeskustelussa täällä eduskunnassa on puhuttu ja mistä vaiettu. Arviot tiedotusvälineissä kulkevat linjal-

la, että Suomessa on nyt haluttu puhua erityisesti Emusta, vaikka sitä ei tässä yhteydessä välttämättä edes tarvitsisi tehdä. Minua ainakin tämä asetus on kyllä kieltämättä jonkun verran vaivannut. Se on jättänyt taakseen ja sivulle eräitä muita tärkeitä asioita.

Näyttää olevan niin, että meidän keskustelukulttuurimme on hyvin yksipuolista. Meidän on vaikea nousta käsittelemään asioita laaja-alaisesti. Tässä suhteessa tämä keskustelu on nyt ollut tarpeellista ja opettavaa meille. Keskustelun edessä tässä salissa on kyllä nyt myöhemmin ollut yhä enemmän esillä EU:n sisäiset valtasuhteet, hallintorakenteet sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikka. Erityismaininnan tässä ansaitsee illan ensimmäinen puhuja UaV:n uusi puheenjohtaja ed. Markus Aaltonen.

Olisin toivonut henkilökohtaisesti, että unionin sosiaalista ulottuvuutta sekä ympäristöasioita olisi käsitelty täällä enemmän. Ed. R. Korhonen kyllä puuttui ympäristötekijöihin, ja myös sosiaalista ulottuvuutta on monessa puheenvuorossa sivuttu. Saamme varmasti tilaisuuden paneutua näihin asioihin myöhemmin. Sen ne varmasti myös ansaitsevat.

Haluan itse nyt puuttua tässä keskustelussa kahteen seikkaan, joista varsinkin jälkimmäisestä täällä on puhuttu hyvin vähän, jos ollenkaan. Tarkoitin näillä kahdella aiheella unionin laajenemista ja erityisesti vähälle huomiolle jääneitä unionin ulkosuhteita.

EU:n toimivuutta tulisi tehostaa erityisesti unionin tulevaa laajenemista silmälläpitäen. Jotta EU kykenisi laajentuneenakin päättämään, on siis päätöksenteolle löydettävä joustavia ratkaisuja. Laajenemisesta joka tapauksessa keskustellaan laajasti tässä vaiheessa tässä prosessissa. Tällä hetkellä 12 maata on jättänyt jäsenhakemuksensa unionille. Näistä EU:lla on Puolan, Unkarin, Tshekin, Slovakian, Romanian ja Bulgarian kanssa solmitut Eurooppa-sopimukset, jotka koskevat lähinnä näiden maiden ja EU-maiden välistä vapaakauppaa. Viron, Latvian ja Liettuan kanssa sopimus on vielä ratifioimatta.

Ongelmista huolimatta itään laajeneminen voidaan nähdä satsauksena EU-kansalaisten tulevaisuuteen. En kuitenkaan usko laajenemisen sujuvan yhtä joustavasti kuin nyt hyväksytyjen uusien jäsenien Suomen, Ruotsin ja Itävallan kohdalla. Näiden kolmen kanssahan EU:lla on pitkä yhteistyö ollut Eftassa, ja se loi hedelmällisen pohjan jäsenyysneuvotteluille.

Ei ole tarpeellista rajoittaa kerralla otettavien uusien jäsenten määrää. On parasta tarkastella

erikseen jokaisen maan taloudellista ja poliittista kehitystä ja vasta sen jälkeen päättää ne maat, joiden kanssa neuvottelut voidaan aloittaa. Suomen yhteyksistä Baltiaan samoin kuin Itävallan yhteyksistä Unkariin ja Tshekkiin on hyötyä laajenemisprosessissa joka tapauksessa, samoin myös monien muiden kahdenvälisistä suhteista.

Suomi kannattaa siis EU:n laajenemista itään. Tästäkin on maassamme vallinnut varsin kohutuullinen yhteisymmärrys. Yhteisymmärrykseen voi tulla kuitenkin säröjä, kun saamme tarkennettuja arvioita ja laskelmia EU:n itälaajentumisen Suomellekin aiheuttamista lisäkustannuksista ja muista haitoista. Näissä lisäkuluissa liikutaan joka tapauksessa useiden miljardien luokassa vuositasolla.

Kaiken kaikkiaan erityisesti maatalous joutuu unionin laajentuessa suuriin ongelmiin. Kuudessa keskisen Itä-Euroopan maassa esimerkiksi on viljelijäväestöä lähes saman verran kuin nykyisessä EU:ssa yhteensä. Pelkästään Puolassa on maatalouden työllisiä enemmän kuin Ranskassa, Saksassa, Belgiassa, Hollannissa, Luxemburgissa, Tanskassa, Ruotsissa ja Suomessa yhteensä. Asukasta kohti maatalousmaata on noin kolmannes enemmän kuin EU:ssa. Maataloustuotteiden hinnat ovat yleensä alemmat kuin unionissa. Mahdollinen tuottajahintojen nousu ja tuotannon tekijöiden suuri määrä uhkaisivat kasvatata tuotantoa ja vientiä, mikäli nämä Kie-maat liittyvät nykyisen kaltaiseen EU:n maatalousjärjestelmään.

On ehkä harvinaista, että sosialidemokraattina puhun maataloudesta, mutta minusta se on suuri kysymys sekä Suomen maataloudelle, koko Euroopalle että koko maailmalle. Nyt olisikin tarkasteltava näissä asioissa maataloutta myös maailman laajuisesti, ihan niin kuin koko luonnonvaroja. On toivottavaa, että ennen EU:n laajentumista ehdittäisiin käydä vuosituhaten vaihteen tienoille kaavailut jatkoneuvottelut maatalouskaupasta Maailman kauppajärjestön, siis Wto:n, puitteissa. Tällöin joidenkin Kie-maiden hyvin tiukkoja maatalousviennin vähentämissitoumuksia voitaisiin kenties väljentää. Näin vältettäisiin se, ettei todennäköinen Kie-maiden tuotannon ja viennin kasvu purkautuisi pelkästään EU:n markkinoille. Saisimme käsiteltyä näitä asioita enemmän maailman laajuisesti.

Yhteiskunnan ja talouden muutos itäisen Keski-Euroopan maissa on ollut hyvin nopea 90-luvun alussa ja siitä lähtien silloista järjestelmää purettaessa. Tulevaisuuden arviot laajenemisen vaikutuksista täsmentyvät vielä moneen kertaan

ennen jäsenyyden toteutumista. Ensivaikutelma laajentumisesta tuolla sektorilla on siis se, että EU:n menot kasvaisivat, minkä takia EU:lla on nykyin paine uudistaa yhteistä maatalouspolitiikkaa.

Kaiken kaikkiaan tarkoitukseni on siis tässä yhteydessä todistaa, että on olemassa elämää EU:n ulkopuolellakin.

Ed. Skinnari juuri äsken sanoi, että EU:n vienti itsensä ulkopuolelle on vain 9 prosenttia. Tästä syystä, arvoisa puhemies, on puhuttava myös EU:n ulkosuhteista. Tässä selonteossa sanotaan näin: "Unionin ulkosuhteet käsittävät yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan - lisäksi yhteisön toimivaltaan kuuluvat taloudelliset ulkosuhteet (ml. kauppapolitiikka) ja kehityspolitiikan sekä oikeus- ja sisäasioiden alaan kuuluvat ulkosuhteet (mm. viisumi- ja maahanmuuttopolitiikka)." Sitten tulevat omat kannanottonamme: "Hallituksen mielestä unionin ulkosuhteissa tulee noudattaa johdonmukaisuutta. Yhteisöinstrumentteja ja yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keinoja tulee käyttää yhdenmukaisesti, jotta unioni voi paremmin vastata kansainvälisiin taloudellisiin ja poliittisiin haasteisiin."

Mitä nämä yhteiset intressit, taloudelliset ja poliittiset haasteet, sitten ovat? Löydämmekö yhteisiä intressejä? Ovatko ulkosuhteet EU:ssa johdonmukaisia? Epäilen, että eivät. Koko Teluksen, koko Maapallon, tulevaisuuden kannalta niiden tulisi olla; ainakin niihin olisi pyrittävä. Korostaisin tässä yhteydessä erityisesti suhteita kehitysmaihin. Onneksi nyt on nostettu asia esille sikäli, että juuri huomenna ja ylihuomenna pidetään Bangkokissa Aasiassa EU:n ja Aasian maiden välinen konferenssi. Ehkä tämä puhe olisi pitänyt saada pidetyksi toissapäivänä, koska pää- ja ulkoministerimme ovat juuri nyt siellä Bangkokissa euro-aasialaisessa konferenssissa.

Joka tapauksessa tuon kokouksen tarkoitus on valmistella uutta lähestymistapaa kaupalliselle, teolliselle ja teknologiselle yhteistyölle EU:n ja Aasian välillä. Toivotan näille toimille menestystä. Muistutan vain siitä, että tämän liikenteen on oltava kaksisuuntaista eikä se saa olla pelkkää kauppapolitiikkaa. Ihmisoikeuskysymysten käsittely sekä sivistys-, kulttuuri-, terveys- ja sosiaalialan kysymykset on myös nostettava esiin.

Hyvä esimerkki toisenlaisista suhteista on se EU:n koulutusyhteistyö, johon Suomi on yllättäen päässyt mukaan. Ehkä tällä puolella, arvoisa ministeri, on todella myös Suomessa annettavaa. Euroopan unionin jäsenmaiden ja Aasian taloudellisen yhteistyön lujittamiseksi EU on

käynnistämässä nuorten johtajien vaihto-ohjelmaa. Otan tämän esille siitä syystä, että se on hyvä esimerkki siitä, millä tavalla näissä asioissa voimme toimia.

Ensi vaiheessa johtajaohjelmassa on mukana Aasiasta seitsemän Asean-järjestön jäsenmaata. Ohjelma tarjoaa lähes tuhannelle nuorelle yritysjohtajalle mahdollisuuden edistää maidensa ja yritystensä euro-aasialaisia kauppasuhteita. Nuorille johtajille tarjotun kolmen kuukauden koulutuksen ja kuuden kuukauden työharjoittelun tavoitteena on poliittisten, taloudellisten ja kulttuuristen suhteiden edistäminen unionin jäsenmaiden ja Aasian maiden välillä. Tämä ohjelma toteutetaan vuosina 96—99. Jos kokemukset ovat hyviä, vaihto-ohjelmaa voidaan laajentaa myöhemmin myös muihin Aasian maihin. Aasialaiset johtajat puolestaan osallistuvat kolmen kuukauden ammatilliseen täydennyskoulutukseen jossakin EU-maassa, minkä jälkeen he siirtyvät puoleksi vuodeksi työskentelemään eurooppalaisiin yrityksiin.

Eurooppalaisten koulutus painottuu kulttuuriin ja kieliin. Yhteisymmärrystä pyritään lujittamaan valaisemalla toisen kulttuurin toimintatapoja ja liike-elämää. Vaihtoon osallistuvat yritykset saavat etulyöntiaseman taisteltaessa Asean-maiden markkinoille pääsystä. Ohjelman toteuttaa suomalainen FTP International Oy, joka siis toimii opetushallituksen yhteydessä.

Aasian maiden kanssa tapahtuvaa yhteistyötä ei onneksi voida enää rakentaa siirtomaasuhteilla. Siihen EU:lla olisi sekä perinteitä että taitoja. Toivottavasti tämä aika on ohi.

Muutenkin uskon suuriin muutoksiin näitä maailman blokkeja ajatellen. Kun Kiina kerran — ja se aika ei ole kovin kaukana — vapautuu, koko meidän keskustelumme menee uusiksi tätä pohjoista pientä Suomea myöten. Siihenkin meidän tulisi varustautua.

Halusin ottaa nämä asiat esille, jotta me katsoisimme myös vähän kauemmas kuin pelkkään Eurooppaan ja omaan maahamme. Myös se on mielestäni oikeaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan käsittelyä.

Ed. K a l l i o : Arvoisa rouva puhemies! Alkavaa hallitustenvälistä konferenssia on kaavailtu erityisesti unionin sääntöjen ja toimielinten uudistamista käsitteleväksi kokoukseksi. Asialistalle on osoitettu sellaisia institutionaalisia kysymyksiä, joista ei ole päästy yhteisymmärrykseen unionisopimuksessa. Mutta merkittäviä ja ehkäpä mielenkiintoisempia, asialistan ulkopuo-

lisiä, mutta jollakin tavalla konferenssin asialistaan kytköksissä olevia asiakokonaisuuksia ovat unionin laajentuminen, unionin maatalouspolitiikan tulevaisuus silmälläpitäen mahdollista laajentumista, unionin alue- ja rakennepolitiikka sekä erityisen mielenkiintoisena kysymyksenä Talous- ja rahaliiton kolmas vaihe. Emu on kuitenkin tänä iltana täällä jo käsitelty niin perusteellisesti, monipuolisesti ja kriittisesti, että siitä ei tämän enempää.

Seuraava laajentuminen ei liene mahdollista, mikäli EU ei sopeuta säännöstöään uuteen tilanteeseen ja uusille tulokkaille sopivaksi. Tämä edellyttää instituutioiden muokkaamista jopa 30:tä jäsentä varten. Onkin kysyttävä, ovatko EU:n instituutiot ja päätöksenteko muokattavissa sellaisiksi, että alun perin kuuden maan yhteisö voisi toimia todellakin jopa 30-jäsenenä. Parlamentti on ainakin jo esittänyt kantanaan, että sen kokoa ei tulisi kasvattaa yli 700—750 jäsenen.

Valtioneuvoston selonteossa päätöksenteon ja valmistelun avoimuutta koskevat vaatimukset ovat kohtuullisen hyvin esillä. Onkin todettava, että avoimuutta koskevat vaatimukset eivät ainakaan heikkene valmistauduttaessa laajenemiseen. Täten jokaisen oikeudesta käyttää omaa kieltään ainakin parlamentissa ja neuvoston kokouksissa, EU-säädösten kääntämisestä ja julkaisemisesta puhumattakaan, ei voida luopua näistä aiheutuvista kustannuksista ja hankaluuksista huolimatta.

Totesin edellä, että unionin lähitulevaisuuden kannalta mielenkiintoisimmat kysymykset eivät varsinaisesti ole asialistalla. En toki väitä, että asialistalla olevat kysymykset olisivat mielenkiinnostomia. Mutta olisiko näitä substanssikysymyksiä pitänyt nostaa konferenssin asialistalle?

EU:n maatalouspolitiikka nielaisee budjetista noin puolet, toiseksi suurin menoerä eli alue- ja rakennepolitiikka noin kolmanneksen. Jos EU laajenee itään päin, todennäköisesti käy niin, että yksikään nykyisistä ykköstukialueista, siis tämän hetken köyhimmistä alueista unionissa, ei saisi ykköstavoitettukea. Mutta ehkäpä on ajateltu niin, että aikanaan tuleva laajentuminen pakottaa alue- ja maatalouspolitiikan uudistamiseen. Tämä ajatuksenjuoksu ei kuitenkaan tunnu täysin realistiselta. Kyllä mielestäni alue- ja maatalouspolitiikka pitäisi uudistaa, ennen kuin se voidaan ulottaa koskemaan uusia jäseniä.

Sitten muutama sana kansalaismielipiteestä. Tuleva kokous, jota voidaan pitää eräänlaisena

symbolina EU:n tuleville päätöksille, kulkee Suomessa pitkälti kansalaisten tietoisuuden ja mielenkiinnon ulkopuolella. Otetaanko kansalaismielipide huomioon integraatioprosessissa? Jos kansalaismielipide jatkuvasti ja systemaattisesti sivuutetaan, tuloksena on koko integraatioprosessin rapautuminen ja viime kädessä epäonnistuminen. Pelkät eliittitason harmonisetkaan toimet ja sopimukset eivät voi onnistua, elleivät ne jollakin ideologisesti merkittäväällä tavalla ankkuroidu kansallisvaltioiden yleiseen mielipiteeseen. Näin ollen integraation täytyy olla tavallisten ihmisten tukemaa. Muuten se ei voi onnistua.

Unionia on yritetty erilaisin tiedotus- ja informaatiokampanjoin myydä kansalaisille, mutta ovatko nämä kampanjat tehneet unionin massiivisen virkakoneiston läheiseksi ja luottamusta herättäväksi? Ovatko epäluulot Euroopan kehittämistä kohtaan kaikonneet? Tuskinpa vain, eivät ainakaan täysin.

Kansainväliseltä organisaatiolta ihmiset odottavat vastauksia kansainvälisten kriisien hallintaan ja tuloksia niiden ratkaisemisessa. Tietynlaiset ongelmat, kuten ympäristökysymykset, väestönkasvu ja taistelu rikollisuutta vastaan, ovat luonteeltaan ylikansallisia ja kuuluvat kansalaisten mielestä kansainvälisten organisaatioiden toimialaan.

Kun tarkastellaan suomalaisten mielipiteitä Suomen tulevasta toimintalinjasta unionissa, kehittämistavoitteita, joita Suomen tulisi ajaa, niin työttömyyden nujertaminen, rikollisuuden torjunta sekä avoimuuden ja demokratian lisääminen EU:n päätöksenteossa asettuvat tavoitteenasettelun kärkeen. Myös pienten jäsenmaiden vaikutusvallan ylläpitäminen nähdään tärkeänä. Osaa edellä olevista asioista on selonteossa käsitelty, ja osa on myöskin konferenssin asialistalla.

Arvoisa puhemies! Eräiden tutkijoiden mukaan erityisesti Tanskan ja Ranskan kansanäänestykset nostivat kansalaismielipiteen uuteen arvostukseen. Kansalliset johtajat ovat joutuneet havaitsemaan, että tavallisen ihmisen mielipiteeseen on suhtauduttava vakavasti.

Kaupan esteiden purkaminen ja erilaiset harmonisointiprojektit eivät ole herättäneet suurtaakaan kansalaiskeskustelua, eli me olemme eläneet aika lailla matalan profiilin integraation aikaa. Ministeritkin ovatkin voineet Brysselistä palattuaan vakuutella, että kansalliset edut eivät ole uhattuina.

Mutta ehkä me pikkuhiljaa olemme saavuttamassa sellaisen integraation tason, jolla tavalli-

nenkin ihminen alkaa osoittaa kiinnostusta. Ongelmana on vain se, miten olisi turvattavissa kansalaisten mielekäs osallistuminen, ilman että unionin jäsenmaiden päätöksenteko kohtuuttomasti hidastuu ja monimutkaistuu. On erittäin suuri haaste nivoa kansalaismielipide integraation tueksi jarruttamatta päätöksentekoa taikka lamauttamatta kunnianhimoisten strategisten tavoitteiden saavuttamista.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kallio aivan oikein totesi, että kansalaisten mielipiteet pitäisi kartoittaa ja hankkia heidän hyväksyntänsä integraation syvenemiselle nimenomaan Emuun liittyen. Olen kyllä samaa mieltä, ja näinhän meillä tehtiin Euroopan unioniin liittymistäkin koskien. Valitettavasti vain, jos katsellaan sitä informaatiota, jota kansalaiset saivat ennen kansanäänestystä, se on peräti valheellista. Sanoisin, että puolet siitä informaatiosta on selkeästi valheellista. Osa siitä on sellaista, josta ei voi sanoa, mitä se on, mutta se ei myöskään sano mitään.

Jos tänä päivänä kartoittaa kansalaisten näkemyksiä siitä, mitä tarkoittavat Emu ja erm, jos aletaan tässäkin salissa — minä olen kaikkein huonoimpia asiantuntijoita — kartoittaa, niin saatetaan saada hyvinkin huonoja tutkimustuloksia, saati sitten korpikylän ukon ja akan suhteen, jotka eivät voi sellaista informaatiota saada. Näin ollen kansalaisten todellista mielipidetä, jonka päälle ja pohjalle voitaisiin rakentaa, on äärettömän vaikeata saada, koska vallassa olevat ja tätä Emu-ratkaisua haluavat antavat tietysti informaatiota sellaisena kuin haluavat ja sillä tavalla, että kansalaiset mieluummin äänestävät puolesta. Nämä ovat, ed. Kallio, sellaisia ongelmia, joita ei voida tätä asiaa ajateltaessa ohittaa.

Ed. K a l l i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän kansalaisten mielipiteitä jatkuvasti kartoitetaan EU:hun liittyvistä asioista. Muun muassa Eva tekee kahdesti vuodessa eräänlaisen barometrin. Kyllä ainakin viimeksi suoritettu mielipidetutkimus osoittaa, että suhtautuminen Emuun on todellakin ristiriitaista, mutta ei välttämättä täysin kielteistä. Muistaakseni se oli voittopuolisesti jopa myönteistä. Se nähtiin tietysti hyvin ristiriitaisena asiana, johon liittyy sekä hyöty- että haittapuolia.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Hallitustenvälinen konferenssi tähtää EU:n perussopi-

musten tarkistamiseen ja kehittämiseen. Hvk-prosessin tulosten pitäisi taata paremmin toimiva unioni, joka lisäisi EU:n kansalaisten uskoa järjestelmän toimivuuteen. Esillä on aiheita, joilla parannettaisiin kansanvallan toimintamahdollisuuksia, lisättäisiin päätöksenteon avoimuutta sekä tehostettaisiin EU:n toimielinten päätöksentekokykyä. Hvk:n tulosten pitäisi lisätä unionin poliittista uskottavuutta. Samalla hvk:n tulosten tulisi luoda edellytyksiä tulevan laajenemiskierroksen toteuttamiselle.

Tässä yhteydessä on korostettava sitä, että hvk ei aio käsitellä asioita, jotka kuuluvat yhteistoiminnan normaaliin päätöksentekoon. Tällaisia suuria lähiajan asioita ovat muun muassa Emun kolmas vaihe, seuraava laajentumiskierros, yhteinen maatalouspolitiikka sekä alue- ja rakennepoliitikan uudistaminen. Näin ollen hvk:ta väijyykin vaara jäädä ylätasoon politikoinniksi, joka on kaukana ihmisten ja itse asiassa unionin itsensä arkipäivästä. Poliittiset haaveet ja todellisuus uhkaavat taas kerran etäännyä toisistaan.

Täällä käydyssä keskustelussa on kuitenkin tuotu hyvin useissa puheenvuoroissa, lähes jokaisessa, esille asioita, jotka eivät kuuluisi hvk:n ns. esityslistaan. On puhuttu Emun kolmannelta vaiheesta, ulko- ja turvallisuuspolitiikasta ja sen kehittamisestä jne. Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan hyvin keskeisesti liittyy EU:n laajeneminen. Itse asiassa se on väistämätön tosiasia.

Kun puhutaan EU:n laajentumisesta, siihen liittyy hyvin keskeisesti EU:n tuleva maatalouspolitiikka. Useilla tahoilla on sanottu, että laajentuminen edellyttää yhteisen maatalouspolitiikan muuttamista. Kuitenkaan kukaan ei oikein määritellyt sitä, miten maatalouspolitiikkaa tulisi muuttaa. Suomen kannalta on olennaista kaikissa olosuhteissa keskittyä siihen, miten maatalous voidaan jatkossa säilyttää yhteisön pohjoisilla alueilla. Edustajat J. Kukkonen ja Kallio puuttuivat tähän asiaan ja esittivät minusta hyvin huolensa.

Arvoisa puhemies! Tarkastelen tässä maatalouden muutosnäköymiä sekä EU:n että kansallisesta näkökulmasta. Pitkällä aikavälillä on nähtävissä sekä maatalouden sisäisiä haasteita että yleisiä poliittisia muutoksia, joilla voi olla hyvinkin huomattava vaikutus maataloussektoriin Euroopan unionissa seuraavan vuosikymmenen aikana.

Maatalouden sisäisiin haasteisiin kuuluu mahdollinen paluu markkinoiden epätasapainoon useilla EU:n tuotantosektoreilla ensi vuosi-

kymmenen alkuun mennessä. Vallitsee jatkuva huoli maaseutualueiden tulevaisuudesta, johon kuuluvat 1) rakenteelliset, alueelliset, sosiaaliset ja työllisyyskysymykset, 2) kasvava paine nostaa ympäristö- ja hyvinvointistandardeja ja saada maatalous sitoutumaan niihin entistä voimakkaammin ja 3) halu yksinkertaistaa viljelijöille kohdentuvia erilaisia byrokratiaa lisääviä toimenpiteitä.

Fao arvioi, että ruoan tarve maailmassa tulee kasvamaan hyvinkin voimakkaasti seuraavan vuosikymmenen aikana. Pitäisi tutkusten mukaan kuitenkin pystyä tyydyttämään kasvava kysyntä. Lisäksi useilla mailla on ylimääräistä kapasiteettia. On arvioitu, että USA:ssa sitä olisi hyvinkin merkittävästi. Siellä esimerkiksi yli 12 miljoonaa hehtaaria voitaisiin vapauttaa ympäristökesannoista.

Voidaan reaalisesti olettaa, että maailmanmarkkinahinnat pysyvät selvästi nykyisen EU-tason alapuolella seuraavan vuosikymmenen aikana lyhytaikaista vaihtelua lukuun ottamatta.

On arvioitu, että Gattin salliman tuetun viennin ylittävä tuotanto on taas ajankohtaista EU:n nykyisissä maissa vilja- ja naudanlihasektorilla noin vuodesta 2000 lähtien ja sen uskotaan asteittain kasvavan edelleen. Tämä johtuu ennakoitusta tuottavuuden kasvusta. Esimerkiksi viljan tuotannon osalta on arvioitu 1,5 prosentin kasvu vuodessa.

Ongelmia on odotettavissa myös siipikarja- ja sianlihatuotannossa, mikäli viljan hinnat EU:ssa pysyvät maailmanmarkkinahintoja korkeammalla tasolla. On arvioitu, että nykyisillä EU-mailla tuleekin vuodesta 2000 alkaen olemaan useilla päätuotantosektoreilla jatkuvasti kasvavia ylijäämiä, joilla ei ole selkeitä vientimarkkinoita.

Jos Faon arviot tuotannon kasvusta pitävät paikkansa, maataloustuotannon taloudellinen kannattavuus tilatasolla on EU-maatalouden keskeisin ongelma. Hintojen ja tukien nostamisen ohella ainoa tapa saada maataloustuotanto kannattavaksi on lisätä tuottavuutta joko lisäämällä tuotosta tuotantopanoksikköä kohti tai vähentämällä panosten käyttöä. Ongelmana on, että onnistuessaan tämä politiikka nostaa tuottavuutta aikana, jona hinta- ja tukipolitiikalla pyritään rajoittamaan sitä, alentaa panosten käyttöä, mikä rakennepolitiikan osalta melkein aina johtaa työvoiman ja/tai tilojen vähentämiseen eli toimii vastoin yleisiä maatalouspolitiikan tavoitteita edistää asutusta ja työllisyyttä.

Ympäristöstandardien nostamisessa viljelijät kokevat ongelmaksi sen, etteivät kaikki toimi samoissa olosuhteissa eli ei ole yhtäläisiä tuotanto-olosuhteita. Tämä pitää usein paikkansa EU:n sisällä ja melko usein kolmansien maiden viljelijöihin verrattuna. Onkin mietittävä, olisiko viljelijän kannalta parempi vaihtoehto ympäristökysymyksissä saada ihmiset eli kuluttajat maksamaan viljelijöiden tuottamista ympäristöpalveluista, jolloin ympäristön haittakustannukset sisältyisivät tuotteiden hintoihin esimerkiksi ympäristöveroina.

EU:n maatalouspolitiikkaan liittyy myös hyvin selkeästi maaseutualueiden tulevaisuus ja elinvoimaisuus. Maaseudun elinvoimaisuutta ja työllisyyttä kannustava politiikka on saanut huomattavaa yleistä kannatusta, jota myös meillä hallitus on korostanut, vaikka tehotuotantoajattelu ei tue tätä näkemystä.

Maatalouden kannalta tähän päästään joko auttamalla tiloja menestymään paremmin päätoimessaan maataloustuotannossa tai rohkaisemalla niitä harjoittamaan maataloustuotannolle vaihtoehtoisia tai korvaavia toimintoja. Näihin kysymyksiin tietysti liittyy aina tiettyjä ristiriitoja ja rajoituksia.

Pohdiskeluissa EU:n maatalouden tulevaisuudesta on tuotu esille myös se näkökulma, että EU:n maatalous tultaisiin kansallistamaan tuen maksamisen osalta. Kuitenkin maatalouspolitiikan ohjaus tulisi säilymään unionin päätöksenteossa nykyisessä laajuudessaan. On jäänyt hyvin vähälle pohdiskelulle, mitä se merkitsi Suomelle ja Suomen kansalliselle maataloudelle ja kansalliselle maatalouden tukirahoitukselle.

Tutkija Tuomas Kuhmonen on arvioinut, mitä EU:n maataloudelle merkitsi unionin laajeneminen ns. Kie-mailla. Hän toteaa, että vain hyvin harvoissa tuotteissa ns. Kie-maiden tuotteet täydentäisivät unionin valikoimaa. Niinpä laajentuminen merkitsi kilpailun kiristymistä unionin maataloustuotemarkkinoilla. Kaikkein todennäköisimmin ylituotanto-ongelmat pahenisivat viljan, siipikarjatuotteiden ja maidon osalta. Näiden maiden jäsenyys voisi aiheuttaa EU:lle yli 30 miljardin ecun eli noin 180 miljardin markan nettolisämenot. Suomelle se merkitsi noin 3 miljardin markan vuotuisia lisämaksuja.

Tutkija Kuhmosen arviossa on oletettu EU:n maatalous- ja aluepoliittisen järjestelmän säilyvän suunnilleen nykyisellään. Kuhmosen mukaan mahdollinen tuottajahintojen nousu ja tuotantotekijöiden suuri määrä uhkaisivat kasvattaa tuotantoa ja vientiä, mikäli Kie-maat liittyvät

nykyisen kaltaiseen EU:n maatalousjärjestelmään. Lyhyellä aikavälillä Kie-mailla voisi olla kilpailuetu vanhoihin jäsenmaihiin nähden erityisesti työvoimavaltaisissa maataloustuotteissa, kuten joissakin kotieläintuotteissa ja erikoiskasveissa.

Kuhmosen arvion mukaan ensivaikutelma laajentumisesta on, että EU-menot kasvaisivat, minkä vuoksi EU:lla on paine uudistaa yhteistä maatalouspolitiikkaansa. Tämä voisi tapahtua alentamalla nykyistä hintatasoa, jolloin hintamuutos uusissa jäsenmaissa jäisi pieneksi ja riskit tuotannon ja viennin kasvusta pienenisivät ja samalla osaa nykyisistä tuista ei tarvitsisi maksaa uusille jäsenmaille.

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämisestä, siihen liittyy selkeästi EU:n laajeneminen, mikä koskettaa hyvin syvällisesti EU:n maatalouspolitiikkaa. Haluan korostaa, että suomalainen maatalous on turvattava muuttuvissakin olosuhteissa. EU:n laajentumisen myötä kansallisen maataloustuotannon merkitys korostuu itsenäisyytemme yhtenä peruspilarina.

Ed. Dromberg merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa puhemies! Hvk-se-lonteossa todetaan työttömyyden Euroopassa nousseen jättätilukemiin. Se on suuri ongelma, ja itsekin ajattelin siihen ensiksi paneutua. Selonteossa todetaan, että Rahaliiton kolmas vaihe vaatii sitä, että yritykset ja työmarkkinat sopeutuvat entistä paremmin. Oma mieltäni on askarruttanut, mitä se tarkoittaa Suomessa. Tarkoittaako se juuri niitä asioita, joista täällä on puhuttu, joustoja? Tarkoittaako se kaikkia heikennyksiä työsopimuslaissa ja tämän tyyppisissä asioissa?

Sen sijaan hyvänä asiana tässä todetaan, jotta rakennerahastoja tulisi käyttää yhä enemmän sellaisten alueiden tukemiseen, missä on työttömyys pahin. Se on oikea suunta. Mutta tässä kokonaan tavallaan jätetään arvioimatta tai selkeästi kuvaamatta se tilanne, mikä teollistuneissa maissa on, mikä se on Suomessa, koko Euroopassa, se näkökulma, että muuta vaihtoehtoa ei oikeastaan ole kuin lähteä puhumaan laajasti siitä, millä tavalla työaikaa jaetaan uudelleen. Tässä on kaksi koulukuntaa. Jotkut sanovat, että työttömyyttä voidaan alentaa vain työtä lisää tekemällä. Toinen kou-

lukunta toteaa, että työtä pitää jakaa, muuten sitä ei riitä kaikille.

Itse kuulun jälkimmäisen ajattelumallin tukijoihin. Nyt tiedetään, mikä kehitys on tapahtunut teollisuudessa, miten paljon koneet korvaavat ihmisiä. Siellä ei tarvita enää ihmistyövoimaa läheskään siinä mitassa kuin aikaisemmin. Palvelut ovat muuttuneet paljon siitä ajasta, paljon tehdään asioita itsepalvelujärjestelmissä. Siitä syystä minusta hallituksen linjoituksessa pitäisi näkyä selkeästi se ajatus, että Suomi ajaa Euroopassa työajan jakamista. Työttömyyden voittaminen on ensimmäinen kysymys. Kuten aikaisemmin on todettu monissa puheenvuoroissa, sen pitää läpi linjan jokaisessa asiassa olla pääasiallinen lähtökohta. Kuten aikaisemmin kuvasin, uskon, että työttömyyttä ei voiteta muulla tavalla kuin työaikaa jakamalla laajassa mitassa.

Toinen näkökohta, jonka minusta pitäisi näkyä Suomen kannoissa sosiaalisen näkökulman osalta, sosiaalisen keskustelun osalta, on se, ketkä tulevat maksamaan meidän sosiaaliturvajärjestelmämme. Meillä on hyvin saman tyyppinen tilanne Suomessa kuin muuallakin Euroopassa.

Millainen tästä yhteisöstä tulee? Onko se rahavallan Eurooppa, jossa suuret yritykset korjaavat voittoja, vievät niitä jonnekin muualle? Vai onko tämä sellainen yhteisö, jossa sosiaalinen näkökulma ja ihmisestä huolen pitäminen on johtoaikatuksena?

Tästä on nimittäin vaarassa tulla rahavallan Eurooppa, koska kysymys on siitä, että tällä hetkellä kulutukseen käytetään kuitenkin aika vähän varoja kokonaisvarallisuudesta, mitä koko maailmassa on. Sanotaan niinpäin, että jonkin tutkimuksen ja väittämien mukaan pääomista noin 5 prosenttia on kuluttavaa voimaa, loppu etsii vain sijoituskohteita, millä tavalla se voisi tuottaa hyvin voittoa. Se näkökulma tässä on hyvin vaarallinen. Jos me emme saa sosiaalista ulottuvuutta tähän, niin se kaatuu mahdotto- muuteen, kun rahanvalta syö sosiaalisen näkökulman.

Sen vuoksi keskustelu, jota eduskunnassa on käyty jo aikaisemminkin siitä, millä tavalla automaatio, millä tavalla koneet, jotka ovat vieneet työpaikkoja, saadaan maksamaan sosiaalista turvallisuuttamme, olisi tärkeä juuri nyt Suomen ottaa esille, sillä Suomessa hirveän paljon ei voida tehdä kansallisesti sellaisia asioita, mitkä vaikuttaisivat joihinkin kustannusrakenteisiin siten, että hinnat nousisivat sitä kautta, mutta euroopalaisesti koko yhteisön alueella voidaan tehdä, koska meillä on järjestelmät, joilla voidaan rajata

systemit. Sosiaalinen Eurooppa voisi toimia siten. Onhan meillä tullimahdollisuudet, joilla esitetään Amerikkaa tai Kauko-itää, jotka ovat tietysti meidän kilpailijoitamme. Siinä mielessä toivoisi, että konferenssissa tulisi enemmän sitä näkökulmaa meidän ihmistemme toimesta esille.

Arvoisa puhemies! Toivoisin, että nämä eväät menevät hallitukselle perille.

Ed. D r o m b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lahtelan puheenvuoro oli hyvin mielenkiintoinen, kun hän puuttui työttömyyteen, mikä on todellinen ongelma meillä, mutta myös Euroopan unionissa. Hän käsitteli keinoja, miten työttömyyttä saataisiin pienentymään, ja antoi eväitä hvk:hon suomalaisten viettäväksi. Hän sanoi, että työttömyyttä ei muuteta muuten kuin työajan jakamisella. Se on vain yksi keino, jolla työttömyyttä voidaan pienentää. Kun hän puuttui joustoihin, niin kyllä katson, että hallituksemme on liikkumassa aivan oikeaan suuntaan. Ne eivät suinkaan ole heikennyksiä, vaan parannuksia sen suhteen, että pystymme Suomessa parantamaan työllisyyttä. Tällaisia viestejä mielestäni meidän pitäisi tukea myös EU:ssa.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aluksi pelästyin ed. Lahtelan olevan viikon myöhässä puheenvuorossaan, kun hän käytti suurin piirtein samoja sanoja ja samaa muotoilua kuin viikko sitten käydyssä välikysymyskeskustelussa, kun puhuttiin työllisyydestä. Sitten kyllä ymmärsin, että ed. Lahtela ohjasi huomion siihen, että Suomen tulisi myös EU:n puitteissa ja viime kädessä myös hvk-prosessin yhteydessä nostaa esiin vahvasti sekä työllisyyttä että sosiaaliset kysymykset.

Tässäkin suhteessa kannattaa kuitenkin huomauttaa, että valtioneuvoston selonteossa kyllä tuodaan vahvasti se seikka esille, että työllisyyden tulisi olla sellainen seikka, joka jopa perussopimuksiin kirjattaisiin, vaikka se jäisikin deklaration tapaiseksi huomioksi. Mutta tärkeää tässä nimenomaan on se, että tunnistamme sen, että sekä työllisyys- että sosiaaliset kysymykset ovat seikkoja, jotka viime kädessä tulee myös yleiseurooppalaisella tasolla käsitellä. Siinä suhteessa tietysti ed. Lahtelan puheenvuoro oli kyllä painavaa tekstiä.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toki on paljon asioita, millä työllisyyttä voidaan parantaa, en ollenkaan väitä vas-

taan, ja niitä karikoita pitää etsiä, mitkä ovat esteenä, miksei työllisyys Suomessa parane, miksei se Euroopassa parane. Mutta pitemmällä aikavälillä ja asiaa kokonaisuutena tarkastellen, kun tiedetään, mihin suuntaan automaatio kehittyy yhä edelleen, niin pakko meidän on jakaa uudelleen työpottia. Muuten emme tule koskaan voittamaan työttömyyttä, jos me haluamme sen voittaa. Minä ainakin näen, että Euroopassa pitäisi se puoli ottaa erityisen huolella tarkasteluun.

Kun kuuntelin ihmisiä, jotka ovat Brysselin päässä päätöksiä tekemässä, heidän oppinsa on se, että työttömyys voitetaan lisää työtä tekemällä. Mutta heillä ei ollut niitä lähtökohtia, mitä se työ on: kahdeksan tunnin työpäiviä määrätty määrä vuodessa. Kaikille ihmisille ei riitä sellaista tällaisessa automaatioasteessa, joka näissä yhteiskunnissa on. Siinä mielessä työn jakaminen on pitemmän päälle ainoa keino, jolla saadaan kaikille työtä, jos halutaan.

Ed. L a p i n t i e : Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelun vaiheessa aika monet asiat, melkein kaikkikin, on sanottu jo ainakin kertaalleen, mutta hyvä puoli on tietenkin se, että on kuullut aika monen mielipiteen asiasta.

Hallituksen selonteossa lähdetään ihan ensimmäiseksi toteamaan, että Suomi kannattaa Euroopan unionin kehittämistä itsenäisten valtioiden yhteenliittymänä, ja kiistatta tätä onkin pidettävä oikeana lähtökohtana. Sen lisäksi ilmeisestikin lähes kaikki keskusteluun osallistuneet kansanedustajat ovat olleet tässä suhteessa hallituksen linjoilla, eli liittovaltiota emme halua kehittää EU:sta.

Suunnitelmat, joita on Euroopan unionin laajentamisesta, eivät voi olla vaikuttamatta kaikkiin niihin suunnitelmiin, joita tehdään päätöksentekomenetelmistä ja organisaatioiden keskinäisen vallankäytön jaosta, ja yleensä kaikkeen tulevaisuuden suunnitteluun.

Laajenemisellahan tarkoitetaan tietenkin unionin laajentamista nimenomaan itään päin, ja muistaakseni myös sitä on pidetty liki kaikissa puheenvuoroissa hyvänä. Mitään nopeaa aikataulua tässä ei tietenkään voida noudattaa, koska taloudelliset ongelmat ja ihmisoikeusloukkaukset ovat nykyisissä Itä-Euroopan maissa huolen aiheena. Sen vuoksi millään nopealla aikataululla ei laajentamista varmaankaan voida toteuttaa, vaikkakin se vaikuttaa näihin suunnitelmiin.

Erityisesti Suomen kannalta itään päin laajentaminen on varmasti hyvä ja kannatettava asia.

Siinä voidaan ottaa esille ne näkökohdat, joita turvallisuuteen liittyy, ja toisaalta Suomen erityisasema Venäjän ja Itä-Euroopan asioiden tuntijana yleensä ja pitkällisenä kauppakumppanina.

Kun Suomi liittyi Euroopan unioniin, siitä lähtien Suomen edustajat Euroopan unionissa ovat ainakin täällä Suomessa kertoneet voimakkaasti puolustaneensa pohjoismaista avoimuus- ja julkisuusperiaatetta. Suomessahan on totuttu jo vuosikymmenten ajan luottamaan viranomaisten hallussa olevien asiakirjojen julkisuuteen, ja sehän on olennainen keino viranomaisten toimintojen ja yleensä poliittisen päätöksentekokoneiston valvomisessa. Ilman julkisuutta ja avoimuutta demokratian valvominen on äärimmäisen vaikeata. Näiden periaatteiden ylläpitäminen Euroopan unionin päätöksenteossa onkin ollut erityisen tärkeää juuri siksi, että julkisuus- ja avoimuusperiaate puuttuu muun Euroopan käytännöstä ja on pohjoismainen erityispiirre.

Hallitustenvälisen konferenssin yksi tärkeä tavoite on EU:n lähentäminen unionin kansalaisiin ja siten myös Suomen kansalaisiin. Tällaisen tavoitteen toteutumisessa juuri päätöksenteon avoimuuden lisääminen on varmasti hyvin keskeinen ja välttämätön asia. Ainakaan Euroopan unionin pohjoismaisten kansalaisten on varmasti vaikeata kokea Euroopan unionia mitenkään läheiseksi, jos päätösten valmistelua ja virkamiesten toimia ei voida julkisesti ja avoimesti arvioida, kritisoida ja siten myös valvoa.

Demokratiaan ja julkisuuteen liittyy luonnollisesti myös Euroopan parlamentin rooli Euroopan unionin päätöksenteossa. Europarlamentti on ainoa kansalaisten suoraan valitsema elin Euroopan unionissa, ja tämän perusteella voisi oikeastaan ajatella, että kaikinainen parlamentin vallan lisääminen lisäisi myös demokraattisuutta Euroopan unionissa. Mutta, kuten varmasti on tullut jo moneen kertaan todettua, tällainen ratkaisu ei olisi täysin ongelmaton.

Nimenomaan Euroopan unionin parlamentti ja komissio myöskin ovat niitä elimiä, jotka ovat liittovaltion tunnusmerkkejä, ja sillä tavoin parlamentin vallan lisääminen lisäisi myös liittovaltion roolia enemmän ja sen etenemistä Euroopan unionissa. Toisaalta europarlamentin lisääntyvä valta varmasti veisi valtaa pois myös Suomen ja muiltakin kansallisilta parlamenteilta.

Erityisesti Suomen kannalta tämä olisi hyvin ikävä kehityspiirre, koska nimenomaan Suomen eduskunnan osallistuminen, näin ainakin olen ymmärtänyt, Euroopan unionissa tehtävään

päätöksentekoon on poikkeuksellista. Itse asiassa se, mitä meidän valiokuntamme, suuri valiokunta ja myös erikoisvaliokunnat, tekevät, laajentaa Suomen eduskunnan perinteistä lainsäädäntötoimintaa. Itse asiassa siinä jo varmasti aika nopeasti törmätään siihen, mitä Suomen perustuslait sanovat eduskunnan toiminnasta. Nythän me Euroopan unioniin kuuluvissa asioissa osallistumme myös valmisteluun, mikä todellakin on aivan poikkeuksellista yleensä Suomen eduskunnan tehtäväluettelossa ja sen lisäksi myös Euroopassa.

Sen jälkeen kun suuri valiokunta käsitteli syksyllä asiaa ja valitti sitä, että hallitus liian myöhäisessä vaiheessa, jos ollenkaan, tuo asioita eduskunnan käsittelyyn, ilmeisestikin kaikki erityisvaliokunnat ovat alkaneet saada aikaisemmassa vaiheessa ja enenevässä määrin käsiteltäväkseen valmisteilla EU:ssa olevia asioita. Itse asiassa jos me haluamme, jokaisella kansanedustajalla on mahdollisuus osallistua EU:n asioiden valmisteluun ja siten myös virkamiesten ja ministerien evästyksen. Tällainen menettely on EU:ssa poikkeuksellista, jossa yleensä näin laajaa demokratiaa ei ole. Mutta tämä mahdollisuus vaikuttaa riippuu totta kai hyvin paljon siitä, miten valiokunnat näitä asioita käsittelevät ja miten evästävät virkamiehiä, jotka aika pitkälti neuvotteluissa edustavat Suomea. Siinä varmasti meillä on vielä paljon oppimista ja eteenpäin menemistä.

Niihin pyrkimysten osalta, joita selontekoon on kirjattu siirtymisestä pois yksimielisestä päätöksenteosta, toivoisin, että edettäisiin hyvin varovaisesti. Ainakin itse koen niin, että pienten maiden edut jäävät helposti unohduksiin, jos päätökset tehdään määränemmistöllä. Hallituksen kannanotot selonteossa siitä, että ulko- ja turvallisuuspolitiikassa voidaan siirtyä määränemmistöpäätöksiin, eivät varmaankaan ole hyviä tavoitteita nimenomaan pienen valtion, kuten Suomen, kannalta. Tämäkin on toistettu monta kertaa ja siihen on kuultu ulkoministerin vastaus, että näin onkin. Mutta siitä huolimatta en usko, että täällä eduskunnassa liikaa voidaan todistaa sitä, että erityisesti ulko- ja turvallisuuspolitiikan alueella Suomen tulee pitää kiinni liitoutumattomuuden periaatteesta. Tästähän loogisesti seuraa, että laajentumisten ulko- ja turvallisuuspolitiikan alueella tulisi koskea vain rauhanturvaamis- ja kriisinhallintatoimintoja.

Kun hallituksen selonteosta on keskusteltu tuntikausia täällä eduskunnassa, likipitään kaikki kansanedustajat ovat halunneet ottaa esille

kysymyksen yhteisestä Talous- ja rahaliitosta. Oikeastaan aika silmiinpistävää on ollut, että vaikka hallitus ei ole Emu-kysymykseen halunnut ottaa kantaa, niin keskusteluun osallistuneet kansanedustajat ovat suhtautuneet hyvin varauksellisesti Suomen liittymiseen Emuun. Monia puheenvuoroja voidaan pitää suorastaan kielteisinä. Uskon ja toivon ja luotan siihen, että hallitus ottaa nämä näkökohdat huomioon edustassaan Suomea hallitustenvälisessä konferenssissa.

Ainakin niissä puheenvuoroissa, joita itse olen kuullut, erityisen paljon arvostelua ovat aiheuttaneet nimenomaan hallituksen tavoitteet noudattaa Emu-kriteereitä. Se on kai koettu aika kritiikittömäksi noudattamiseksi, ja ensisijaisena tavoitteena on ollut se, että Suomi olisi tarvittaessa valmis ja kelvollinen liittymään Rahaliittoon.

Kritiikkiä on aiheuttanut myös se, ja sellainen kritiikki on ollut aivan paikallaan, että hallitus ei ole selvittänyt, mitä mahdollisuuksia sisältyisi Suomen kannalta ratkaisuun, jossa Suomi jää Emun ulkopuolelle. Tilanne, jossa Ruotsi jättäytyy Emun ulkopuolelle, voisi hyvinkin olla Suomen kannalta hyvin tuhoisa. Totta on, että kukaan ei voi etukäteen ennustaa, miten Emu tulisi toimimaan ja käyttäytymään, ja siten ei voida myöskään toisaalta varmuudella sanoa, mitä ulkopuolelle jääminen tarkoittaisi. Tämä on juuri se argumentti, jonka vuoksi molempia vaihtoehtoja tulisi tarkastella tasavertaisina.

EU:n tulevan kehityksen kannalta toivoisin, että Suomi varautuisi järjestämään kansanäänestystyksiä näistä ratkaisuista. Meillähan ei ole pitkää perinnettä kansanäänestysten järjestämisestä, mutta tehdyistä aikaisemmista virheistä kannataisi ottaa oppia.

Oikea tapa kansanäänestysten järjestämisessä olisi luonnollisesti sellainen, että valittavaksi tarjotaan selkeitä ratkaisuja eikä epämääräisiä muotoiluja. Kansanäänestystä järjestettäessä tulisi ensin ratkaista vaihtoehto eli päättää lain tai sopimuksen sisältö ja viedä sitten tällainen selkeä vaihtoehto kansanäänestykseen joko hyväksyttäväksi tai hylättäväksi. Tällaisen kansanäänestysten tulisi luonnollisesti olla sitova. Eli ellei eduskunnan esitystä hyväksyisi, ei kansanäänestyksessä hylättyä vaihtoehtoa tietenkään pitäisi saattaa voimaankaan. Varmastikin EU:n tulevassa kehityksessä on paljon asioita, jotka olisi syytä ratkaista kansanäänestyksellä. Tulevaisuutta on vaikea ennustaa, mutta näin on olettavissa.

Lopuksi totean selonteon viimeisestä lauseesta, jossa lähdetään siitä, että hallitus pitää eduskuntaa ajan tasalla. Tämähän on minimivaatimus. Luonnollista pitäisi myös olla, että hallitus ottaa huomioon kaiken sen, mitä täällä eduskunnassa puhutaan, ja varsinkin ne asiat, joista kansanedustajat puolueesta riippumatta tuntuvat olevan suhteellisen yksimielisiä, kuten Emu-kysymys.

Ed. Lindqvist: Arvoisa puhemies! EU-kansalaiset ovat osittain olleet tyytymättömiä ja välinpitämättömiä EU:n toimintaa kohtaan. Miten siis tavoite kansalaisten Euroopasta toteutuu? EU:n toimielimiltä tuleekin vaatia suurempaa avoimuutta sekä asioiden valmistelusta että päätöksenteosta. Ennen kaikkea Suomen tulee edustaa kantaa, että EU:ta tulee kehittää selkeästi itsenäisten valtioiden liittona.

Kuten tänä iltana ja aiemmin keskusteluissa useat kansanedustajat ovat toivoneet, toivon itse myös, että Suomi nostaa tärkeäksi kysymykseksi työttömyyden nujertamisen.

Samoin toivon, että Suomi on aloitteellinen ympäristöasioissa, sillä ympäristöasiat ja ongelmat eivät tunne valtioiden rajoja. Meillä Suomessa on hyvin paljon annettavaa ympäristöteknologiassa ja ympäristötietoudessa kokonaisuudessaan. Se on kasvava alue. Se voi tuoda, paitsi elämisen tasoa, myös taloudellista kasvua.

Valitettavasti tällä hetkellä näyttää siltä, että ajettaessa ensimmäisten joukossa Suomea Emuun, yhteiseen rahaunioniin, ei työttömyys tule kyllä Suomessa helpottumaan. Avoimuutta, jota peräänkuulutamme EU:lta, voisi odottaa myös omalta hallitukseltamme. Tavoitteet, jotka hallitus on asettanut talouden tervehdyttämiselle, ovat sinänsä hyviä ja oikean suuntaisia, mutta jos hinnalla millä hyvänsä, vaikka työttömyys päivittäin ja viikoittain kasvaa, ajamme tätä vauhtia, Suomi ei tule sitä kestämaan eivätkä suomalaiset.

Tässä yhteydessä on varsin tarkasti harkittava, onko Suomen vientiteollisuuden sietokyky uudistunut ja vahvistunut riittävästi, jotta voimme menestyä yhteisvaluutan olosuhteissa. Korkea jalostusaste ja viennin monipuolistuminen, jota on viime vuosina vauhdilla tapahtunut, auttavat, mutta riittävätkö nämä eväät? On arvioitava, onko suomalainen työmarkkinajärjestelmä uudistunut niin, että se pystyy tuottamaan kilpailukyvyyn säilyttäviä palkka- ja tuloratkaisuja. Ainakaan itse en ole vielä huomannut tämän suuntaista liikehdintää. Kun valuutan arvo ei tulevai-

suudessa enää joustaisikaan, olisi suhdanteiden muuttuessa jouston löydyttävä muualta, mutta mistä?

Tärkeä on arvioida, mitä naapurimaamme, lähin kilpailijamme, Ruotsi tässä yhteydessä tekee. On suoranaista itsemurhaa, jos Suomi ajaa itsensä vauhdilla Emu-kuntoon ensimmäisten joukossa ja Ruotsi hyödyntää kilpailuedun.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana turvallisuuspolitiikasta.

Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on yksi keskeisiä EU:n tavoitteita. Suomen kannalta on erityisen tärkeää, että kaikki toimet Itä-Euroopan alueella ja lähialueillamme, joita on saatavilla talouden tukitoimina, ovat merkittäviä ja sitä kautta lisäävät sekä turvallisuutta että vakautta, paitsi Suomessa, myös koko Euroopan alueella.

Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan rakentaminen vaatii meiltä erittäin syvällistä pohdintaa. Näinä päivinä on tehty uusia avauksia myös siinä mielessä, että EU kehittäisi yhä enemmän ennalta ehkäisevää kriisinhallintaa, mikä sinänsä on hyvä asia, mutta avauksia on tehty siinä, että myös maat, jotka eivät osallistu operaatioihin, osallistuisivat kustannuksiin. Tietenkin meidän on mietittävä, niin kuin puolustusministerimme on sanonut, missä joukoissa me seisomme. Meidän on todella sitä mietittävä, ettemme seiso toisia vastaan sellaisessa tilanteessa, joka on Suomen kansallista etua vastaan. Samoin meidän on mietittävä, kestäkö Suomen talous sitä tilannetta, jossa suuret operaatiot vuosittain kasvavat ja riippumatta siitä, olemmeko mukana fyysisellä tasolla, olemme maksajina mukana. On arvioitava, mitä se omalle puolustusvalmiudellemme tekee ja merkitsee.

Toivon todella, että avoin keskustelu myös näistä ns. pyhänä pidetyistä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan asioista käytäisiin eduskunnassa ja hallitus kertoisi suoraan omat tavoitteensa näiltä sektoreilta, niin että kansanedustajat saavat sen tiedon, mikä tällä hetkellä on saatavissa, ja voivat ottaa kantaa näihin kysymyksiin, ettemme ole vain lehtitietojen varassa näiltä osin.

Ed. R o s e n d a h l : Värderade talman, arvoisa puhemies! Kuvittelin saavani viimeisen puheenvuoron näin tärkeässä asiassa, mutta ei kuitenkaan näin käynyt. (Ed. Ihamäki: Täällä puhuu Aittoniemi aina viimeisenä!)

Vid den förra regeringskonferensen, den sjätte, som utmynnade i Maastrichtavtalet 1991 ut-

kämpades en strid mellan federalisterna å den ena sidan och unionisterna å den andra. Antifederalisterna representeras främst av Storbritannien och Danmark. De här två länderna förbehöll sig sedan också rätten att stå utanför på några punkter i Maastrichtavtalet.

Också nu i Turin kommer linjedragningen mellan federalister och antifederalister att kvarstå och Finland bör då räknas till de senare. Här förefaller alla att vara eniga i riksdagen på den punkten.

I Maastricht avtalades också om en rad institutionella reformer i riktning mot majoritetsbeslut i rådet om ett medstämmandeförfarande i parlamentet samt om den regionala kommittén för att uttala regionernas åsikter i lagstiftningsfrågor. Jag understöder regeringens linjedragning om ökat beslutsfattande med majoritetsbeslut i rådet. Detta kan motivera representation också för mindre länder i olika organ när ett miniland inte längre kan blockera beslutet.

Arvoisa puhemies! Hallitus katsoo, että kysymys joustavasta yhdentymisestä on syytä ottaa käsiteltäväksi. Tässä kohdin mietintäryhmä on vetänyt jokseenkin tiukkaa linjaa. Joustavien ratkaisujen tulee olla tilapäisiä ja sallittavissa ainoastaan tapauskohtaisesti silloin, kun muita ratkaisuja ei ole käytettävissä.

Jäsenten yhdenvertaisuusperiaate on sinänsä hyvä, mutta samalla on selkeästi sanottava, että jäsenvaltioiden on voitava noudattaa erilaisia aikatauluja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Britannian saama poikkeus Maastrichtin sopimuksen sosiaali- ja työmarkkinapolitiisesta pöytäkirjasta sekä Tanskan ja Ison-Britannian poikkeus Emun kolmannesta vaiheesta vahvistavat sen tosiasian, että on ainakin kahden tyyppisiä unionin jäseniä. Laajentuminen itään voi johtaa jäsenkategorioiden lisääntymiseen ja suurempaan nopeuksien eriytymiseen prosessissa. Tällaiset järjestelyt on hyväksyttävä, mutta ne tietenkin viivästyttävät yhteisen säännöstön laatimista, koska erilaisia jäseniä varten tarvitaan erilaisia säännöksiä.

Jo tällä hetkellä EU:ssa sovellettava monimutkainen päätöksenteko, vanhan yhteisön EY:n toimielinten käsitellessä kahden uuden pilarin unionia, käy tietenkin vielä vaikeammaksi joustavan jäsenyyden oloissa. Tämän vuoksi päätöksentekoprosessin tehostaminen on tarpeen. Päätöksentekojärjestyksen ja -rakenteen läpinäkyvämmäksi tekemiseen olemme saaneet tutustua EU:n läpeensä byrokraattisen maatalouspolitiikan

myötä. Retorinen ilmaus kansalaisten Euroopasta on täysin vailla mieltä niin kauan, kuin kansalliset tuntevat EU:n monimutkaisen rakenteen itselleen vieraaksi ja EU:n toimielimet kaukaisiksi.

Inför regeringskonferensen är det viktigt att Finland strategiskt koncentrerar sig på frågor som är viktiga för Finland. I motsats till andra talare anser jag att unionens politiska uppgift inte längre är fredsbevarandet mellan unionens medlemmar i Centraleuropa såsom för fyrtio år sedan. För yttre fredsaktiviteter behövs, och finns, andra institutioner där EU och dess medlemsländer kan spela en aktiv roll. Unionens roll i dag är att utveckla det ekonomiska samarbete, som unionen bygger på, och att befästa den inre säkerheten. Utan en sund och jämlik ekonomisk utveckling kan EU-länderna inte hantera arbetslösheten, den institutionella brottsligheten och miljöskyddet. Lyckas detta inte slås Europa ut av andra ekonomiska centra i världen, där folket arbetar billigare och hårdare. Följden kan bli inre oroligheter som kan rubba också stora statsbildningar, vilket vi sett prov på också under 1990-talet. Jag hänvisar här till riksdagsman Janssons påpekande om tyska markens dragningskraft på människor i öst, för att Berlinmuren föll, också riksdagsman Salolainen var inne på samma problematik i sitt anförande för ett par dagar sedan.

Kansallisen hyvinvoinnin ei tule ulottua pelkästään palkansaajiin ja kaupunkiväestöön vaan myös haja-asutusalueiden ja pienien taajamien ihmisiin. Unionin tavoitteena tulee olla yhteiskunnan kahtiajaon estävä talouspolitiikka ja yhteiskunnallinen kehitys. Sosiaalista dialogia tulisi tämän vuoksi käydä laajemminkin kuin hallituksen työmarkkinaosapuolten kanssa harjoittamana kolmikantamenettelynä. Meidän ei pidä tarjota kansallista epäonnistumistamme unionille.

EU edustaa loppujen lopuksi poliittista yhteistyötä, jossa vallan tulisi olla demokraattisesti valituilla poliitikoilla. Lobbaus saattaa vaikuttaa yksittäisiin poliittikkoihin ja virkamiehiin, mutta siitä ei saa tulla osaa päätöksentekoa. EU:n monimutkaisuus romuttaa jo nyt kansalaisten luottamuksen unioniin, minkä vuoksi on oltava varuillaan, ettei byrokraattinen ja hallinnollinen kaaos pääse lisääntymään, mikä saattaisi olla seurauksena hallitustenvälisen konferenssin epäonnistumisesta.

Laajentumisen yhteydessä on myös pidettävä silmät auki koskien rajaongelmia ja etnisiä vä-

hemmistöongelmia, joilta unioni on tähän mennessä säästynyt.

Det komplexa beslutsfattande, som redan nu tillämpas inom EU och den gamla gemenskapen EG:s institutioner och som också hanterar unionen med två pelare, blir givetvis än mer svårhanterligt i en sådan situation med flexibelt medlemskap. Det är därför nödvändigt att beslutsprocessen kan effektiveras och som jag sade här, till slut så anser jag att EU sist och slutligen är ett politiskt samarbete där demokratiskt valda politiker bör ha makten.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa rouva puhemies! Euroopan unionin hallitustenvälisen konferenssin lähtökohtana on integraatioprosessin syventäminen ja toisaalta laajentumisvalmiuksien parantaminen. Näin tehdään työtä yhteisesti hyväksyttyjen päämäärien ja tavoitteiden hyväksi.

Kun on kuunnellut nyt keskustelua ja keskustelussa esiin nousseita asioita, jollakin tavalla kysyy, hahmotammeko me ne yhteiset tavoitteet, jotka on sovittu Euroopan unionille ja joihin Suomi Maastrichtin sopimuksen myötä on sitoutunut. Erityisesti haluan ottaa esille kaksi tavoitetta: Toisaalta Euroopan unionin tavoitteena on edistää tasapainoista ja kestävää taloudellista ja sosiaalista kehitystä etenkin luomalla alue, jolla ei ole rajoja, lujittamalla taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä perustamalla Talous- ja rahaliitto, johon sisältyy yhteinäisvaluutta. Toinen tavoite, johon minusta on hyvä kiinnittää huomiota, on korostaa merkitystään kansainvälisellä tasolla erityisesti toteuttamalla yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä määrittämällä lopuksi yhteinen puolustuspolitiikka.

Nämä ovat tavoitteita, joihin Suomi todella Maastrichtin sopimuksen allekirjoittamisen kautta on sitoutunut, ja nyt, kun kuuntelee keskustelua, joka liittyy Suomen valmistautumiseen hallitustenväliseen konferenssiin, hämmästyttää se, miten jopa hallituspuolueiden sisällä kansanedustajien näkemykset ja lähtökohdat hapuilevat eri asioissa. Minusta tässä mielessä on tärkeää, että me todella pysähdymme keskustelemaan siitä peruskysymyksestä, olemmeko me edes eduskuntana ymmärtäneet, mihin tavoitteisiin Suomi on sitoutunut.

Minusta olisi paikallaan, että me varaisimme yhden viikon siihen keskusteluun ja nimenomaan sillä tavalla, että istumme täällä sakilla kuuntele-massa toistemme mielipiteitä, hahmottamassa

asioita ja varmistumassa siitä, että näin tapahtuu, ja sen jälkeen todella sovimme siitä, millä tavalla me asetamme välitavoitteita ja millä tavalla tämä prosessi etenee. Jollakin tavalla tuntuu hirttehiseltä se, että me puhumme kansalaisten ja unionin lähentämisestä tilanteesta, jossa todella hallituksen ja eduskunnankin askelmerkit ovat niin kaukana toisistaan. Jollakin tavalla jopa nousee kysymys siitä, onko tämä prosessi osaltaan vain pakoa niistä omista ongelmista, jotka meidän todella pitää sisäisesti ja kansallisen parlamentin päätöksillä ja ratkaisuilla kuitenkin viime kädessä hoitaa.

Ihan muutama kysymykseen, jotka liittyvät konferenssin asiasisältöön, haluan pysähtyä.

Luonnollisesti työllisyys, johon on viitattu hyvin monissa puheenvuoroissa, on keskeinen ja toivottavasti keskeisin kysymys, johon haetaan ratkaisua. Mutta millä tavalla tämäkin on kirjattu asiakirjaan? Siellä hallituksen kannanotto on, että luodaan yleiseurooppalainen työllisyysstrategia rinnan Emun toteutuksen kanssa. Tämä on hallituksen tahto. Onko tämä myös eduskuntalaitoksen tahto, johon me olemme valmiit sitoutumaan? On hyvä, että me löydämme yhteisen työllisyysstrategian, mutta on erityisen tärkeää, että me suomalaisina olemme vaikuttamassa siihen, että todella EU:lle tulee koko maailmaa ajatellen kilpailukykyinen työllisyysstrategia eikä niin, että me olemme syöttämässä oman työllisyyspolitiikkamme jäykkyyskäsiä myös Euroopan unionin sisälle.

Minusta tämä on erittäin tärkeä asia, jos ajatellaan sitä, millä tavalla tällä hetkellä työ siirtyy Kaakkois-Aasiaan, Yhdysvaltoihin ja kaiken kaikkiaan Euroopan unionin ulkopuolelle. Me voimme hyvin selvästi nähdä sen, että Eurooppa kokonaisuutena on jäämässä kansainvälisen kilpailun jalkoihin. Tässä mielessä se, miten me edesautamme ratkaisuja, joissa todella varmistutaan Euroopan kilpailukykyisyydestä, on aivan oikealla tavalla kirjattu konferenssin tavoitteisiin, mutta on tärkeää, että me myös näin toimimme.

Sitten kansallisen parlamentin roolista. Minusta on erittäin tärkeää, että me varmistumme siitä, että EU kehittyä nimenomaan itsenäisten valtioiden liittona, mikä merkitsee myös sitä, että kansalliselle parlamentille tulee jäämään hyvin merkittävä vastuu meidän sisäisten asioidemme hoitamisesta. Sitä korostaa myös hyvin vahvasti se, että Suomi on todella erilainen ja pieni maa. Minä ihan haluan pysäyttää siihen lähtökohtaan, että nyt, kun EU:ssa on 15 jäsenmaata ja

kun puhutaan Ranskasta ja Saksasta ja Suomesta, puhutaan kuitenkin hyvin erilaisista maista. Meidän oman parlamenttimme tehtävä on tuoda esiin ne erityistarpeet, jotka liittyvät nimenomaan meidän kansakuntamme kehittämiseen ja viime kädessä myös meidän omien ongelmien ratkaisemiseen.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Suomi on EU:n jäsenmaa, ja EU säätelee elämäämme nyt joka tapauksessa. Siellä tehdään paitsi EU:ta myös itseämme koskevia päätöksiä. Suomen on syytä ollakin mukana siellä, missä tehdään itseämme, Eurooppaa ja jopa koko maailmaa koskevia tärkeitä ratkaisuja.

Hallitustenvälisen konferenssin edellä olemme EU:n jäsenmaana nyt ottamassa kantaa siihen, millaista linjaa Suomen tulisi noudattaa EU:n kehittämistä koskevissa kysymyksissä. Terveisiä hallitukselle onkin tässä keskustelussa tullut roppakaupalla. Ministeri Norrback on kuunnellut näitä puheita kunnioittavalla pitkämielisyydellä. Sääli vain, että hän ei lähde hvk-konferenssiin, vaan sinne lähtevät meiltä edustajat, jotka näitä terveisiä eivät ole kuulleet.

EU:n toiminnalle on ollut ominaista se, että järjestö pyrkii yhteistyön jatkuvaan kehittämiseen ja syventämiseen. EU ei ole luonteeltaan staattinen organisaatio. Se on historiansa aikana kyennyt kehittämään itsestään — vapaakauppa-alueesta ja tulliliitosta — toimivan sisämarkkina-alueen, joka Maastrichtin sopimuksen perusteella on muuttunut unioniksi, jossa jäsenmaiden yhteistyö on laajentunut merkittävästi myös uusille alueille.

Myös suomalaisten kannattaa omaksua sinänsä myönteinen kanta unionin yhteistyön kehittämiseen. Me emme ole kuitenkaan tekemässä EU:sta liittovaltiota, vaan haluamme kehittää sitä edelleen itsenäisten valtioiden liittona vankeksi omien kansallisten etujemme pohjalta. Niinpä Suomen tulee huolellisesti valmistautua olemaan rakentavalla tavalla mukana hallitustenvälisessä konferenssissa, jossa keskustellaan EU:n institutionaalisen rakenteen kehittämisestä sekä tulevaisuuden ulko- ja turvallisuuspolitiikasta.

Kokoomuslaisesta näkökulmasta tärkeä EU:n kehittämisen suunta on Maastrichtin sopimukseen kirjattun läheisyysperiaatteen johdonmukainen soveltaminen unionin alueella. EU:n syventäminen ei tarkoita eikä saa tarkoittaa päätösvalan keskittymistä Brysseliin. Sen tulisi tarkoittaa monissa asioissa vallan hajautusta ja kansallisen tai alueellisen päätöksenteon vahvistamista.

Meille on myös tärkeää, että EU:ssa vaikutusvalta ei perustu pelkästään jäsenmaan kokoon. Erityisosaamisella voi pienikin vaikuttaa. Suomella voi katsoa olevan erityisosaamista esimerkiksi ympäristöteknologiassa ja Venäjän-suh-teissa.

Pienten maiden vaikutusmahdollisuuksia ei ole varaa heikentää. Myös pienten maiden on säilytettävä mahdollisuudet kansallisten etujensa puolustamiseen itsenäisten valtioiden liitossa. Niinpä kansallisten parlamenttien asemaa omien hallitustensa toimenpiteiden valvonnassa on vahvistettava. Ymmärtääkseni Suomessa eduskunnan vaikutus toimiikin hyvin muun muassa suuren valiokunnan kautta tässä suhteessa.

Mutta tärkeää meille on sekin, että niissä asioissa, joissa unionitason päätöksenteko on katsottava järkevimmäksi ratkaisuksi, EU kykenee toimimaan tehokkaasti ja tekemään päätöksiä ilman tarpeettomia diplomaattisia koukeroita ja viivästyksiä. Esimerkiksi ympäristönsuojelu on sellainen asia, jossa tehokkaita tuloksia voidaan saavuttaa vain ylikansallisella päätöksenteolla. Näin ollen, kun EU:ssa keskustellaan siitä, miten unionin päätöksentekojärjestelmää tulisi kehittää, suomalaisten ei ainakaan suin päin pitäisi heittäytyä jarrumiehiksi. Myös kansallisen edun kannalta on monta kertaa välttämätöntä, että unioni kykenee sille uskotuissa tehtävissä nopeaan, toimivaan ja tehokkaaseen ratkaisuun.

Euroopan unionissa keskustellaan yhteisön laajentamista myös itäiseen Keski-Eurooppaan. Myös Suomen etu on laaja unioni. Se lisää Euroopan vakautta ja laajentaa entisestään yhteismarkkinoita. Meidän onkin syytä olla mukana kehittämässä unionin laajentumista jäsenyyden ehdot täyttäviin itäisen Keski-Euroopan maihin ja Baltiaan. Laajenemisen kannatus on jossakin määrin aprikoittanut, kun sen aiheuttamien kustannusten suuruus alkaa selvitä. Onhan arvioitu, että laajeneminen saattaisi kaksinkertaistaa EU:n budjetin. Laajeneminen onkin kaikinensa moniseikkainen asia, ja se vaatii EU:n alue- ja maatalouspolitiikan perusteellista uusimista.

EU:n päätöksentekoa on meillä keskusteluissa moitittu epädemokraattiseksi, ja monet epäilijät ovat halunneet luoda kuvaa kokonaan demokraattisen päätöksenteon ulottumattomissa olevasta päätöksentekojärjestelmästä. Toki on myönnettävä, että tätä kuvaa on ollut lisäämässä se meille outo seikka, että EU:n hallinnossa julkisuusperiaatteen noudattamisessa on paljon toimimisen varaa.

On kuitenkin todettava, että kaikki EU:n jäsenmaat ovat parlamentaarisia demokratioita, joissa hallitusvaltaa käyttää kansan valitseman parlamentin luottamusta nauttiva ministeriö. Myös EU:n päätöksenteossa ovat ratkaisevassa asemassa nämä parlamentaarista luottamusta nauttivat henkilöt, ministerit. Näin myös EU:n päätöksenteko kuuluu jäsenmaiden parlamentaarisen järjestelmän kautta tiukasti demokraattisen kontrollin piiriin. Lisäksi EU:n omassa päätöksenteossa on lisätty suorilla vaaleilla valitun Euroopan parlamentin vaikutusvaltaa. Joskaan Euroopan parlamentti ei varsinaisesti päättä asioista, niin monissa asioissa sillä on aikaisempaa huomattavasti merkittävämpi rooli päätöksenteon yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Elinkeinoelämän valtuuskunnan tutkimuksen mukaan suomalaiset kaipaavat unionilta inhimillisempää otetta. EU nähdään hyvin taloudellis-teknokraattisena toimijana. Suomalaisessa keskustelussa onkin ehkä painotettu liiaksi EU:n roolia taloudellisen voimakteijänä, vaikka unionin päämäärät ovat hyvinkin ihmistä lähellä: rauhan, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen jäsenmaissa.

Tulevassa hvk-prosessissa hallituksen on otettava huomioon suomalaisten toiveet siitä, mihin suuntaan haluamme EU:ta kehittää. Evan tutkimuksen mukaan toivotaan varsinkin, että Suomi kehittäisi EU:ssa kansainvälisen rikollisuuden torjuntaa, keinoja työttömyyden nujertamiseksi sekä avoimuutta ja demokratiaa päätöksenteossa. Reipas eteneminen näissä asioissa merkitsisi sitä, että suomalaisten luottamus EU:n toimintaan vahvistuisi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Louekoski.

Ed. Myllyniemi: Herra puhemies! Kiinnitän huomiota kahteen asiaan.

Ensinnäkin puutun Emuun, jonka ei pitänyt ollenkaan olla keskustelun aiheena, mutta ehkä se sallittaneen myöskin minulle. Suomi pyrkii Emuun valitettavasti samalla periaatteella kuin muutkin EU-maat eli työllisyyden kustannuksella. Se tietenkin aiheuttaa sen, että tulee ongelmia niin meillä kuin muissakin maissa. Kun muut EU-maat pyrkivät tähän työllisyyden kustannuksella, se heikentää myös heidän tuottavuutensa kasvua. Kaupankäynti heidän kanssaan heikkenee ja tuo meille ongelmia.

Yhteinen raha tästä ehkä seuraa aikanaan;

edelleenkin en voi olla sanomatta, että on melkein puhdasta ilkeyttä, jos sellainen raha tulee, jos ei Suomen markka sen paremmin toisella kuin toisellakaan puolella jossakin muodossa ilmene. En voi uskoa, että sitä tulee sen paremmin hyväksymään Englanti kuin Saksakaan. Joku voi sanoa tässä yhteydessä, että mitä sillä on merkitystä, jos mennään Emuun, mikä meidän rahamme täällä on. Mutta kyllä se on ainakin minulle niin kuin lippu ja kansallislaulu. Suomen raha on vuodesta 1865 lähtien tuon nimisenä ollut käytössä — en varmasti vuosilukua muista, mutta siihen suuntaan kuitenkin.

Herra puhemies! Vapaaseen liikkuvuuteen ja turvallisuuskysymykseen ed. Ihämäkikin jossakin määrin äsken kiinnitti huomiota. Uskon, että EU tuo meille sen hyvän puolen ainakin, että sieltä on ilmeisesti tulossa Suomeen järkevää rikoslainsäädäntöä. Siellä ovat lait selvästi, sanoin sorkka, ankarampia, oikeudenmukaisempia. Siellä ilmeisesti saa itse kukin ansionsa mukaan eikä sillä tavalla kuin Suomessa, ettei tahdo saada kukaan mitään. (Ed. Aittoniemi: Seitsemän vuotta Suomessa saa!) — Ed. Aittoniemi huutelee sekaan, mutta onneksi minä en kuule sitä, kun olen vähän huonokuuloinen.

Joka tapauksessa käsittelyssä on nyt esimerkiksi lakivaliokunnassa paljon aikaa saanut asia, onko tämä jollakin nimikkeellä U 4 tai U 5, josta me annamme lausunnon suurelle valiokunnalle. Siellä ollaan tekemässä Euroopan laajuista pykälää, jonka mukaisesti esimerkiksi kotietsintää ja takavarikkoa toteutetaan. Euroopasta voi tulla yks kaks pari kolme veikkaa, jotka menevät koitehimme tarkastamaan, takavarikkoa tekemään, aivan yleisellä perusteella vain; ei tarvitse olla edes mitään epäilystä eikä näyttöä siitä, että jollakin tapaa EU-tukiaisia käytettäisiin väärin. Jopa minäkään, joka olen ehkä jossakin määrin ankaran linjan kannalla, en voi oikein ymmärtää sitä, että asetuspuhaisesta tällä tavalla tultaisiin menettelemään. Ei tämä voi missään tapauksessa oikein olla.

Tämä on huomattavasti ankarampaa oikeutta kuin se, mitä esimerkiksi me poliisit — tai enhän minä taida enää mikään poliisi olla missään mielessä — poliisi joka tapauksessa, pystyy tekemään kotietsintänä rikosasioitten perusteella. Nyt tulisi tällainen oikeus aivan vieraille ihmisille. Se vain todistaa sitä, kuinka suomalainen rikoslainsäädäntö ei ole ankaraa verrattuna muihin Euroopan maihin. Luulen, että tätä kautta pääsemme kohtuulliseen menettelyyn Suomen rikoslainsäädännössä.

Ed. D r o m b e r g : Herra puhemies! Ajattelin vastata ed. Karjulalle, kun hän huolissaan toi esille sen, ettei voida käydä kunnan keskustelua ja tavoitteita määrittellä eduskunnassa hvk:lle. Juuri nythän on se tilaisuus, jolloin niitä pitää esittää, ja ne kirjataan ylös ja täällä tehdään päätökset. Hallitus on meille tehnyt tavoitteet. Joko me hyväksymme ne tai emme hyväksy niitä. Eli mahdollisuus kyllä on ollut keskusteluun.

Ed. Ihämäki sanoi hyvin kauniisti, että ministeri Norrback on kuunnellut hyvin tunnollisesti näitä puheenvuoroja ja varmasti tulee viemään eväitä eteenpäin. Toivottavasti hän myös briiffaa niitä ministereitä, jotka eivät ole halunneet tai joilla ei ole ollut mahdollisuutta istua kuuntelemassa keskusteluita.

Haluan vielä sanoa, että pidän erittäin tärkeänä, että Suomi säilyttää periaatteen, että itsenäisten valtioiden liitto on se, jossa me haluamme olla EU:ssa. Mutta en silti täysin sulkisi pois sitä mahdollisuutta, että Euroopan parlamentin tarkkailija-asema myös turvattaisiin hvk:ssa, koska katson, että sitä kautta myös avoimuus ja demokratia pääsisivät toteutumaan.

Yhteisön laajentumisesta muutama ajatus. Mielestäni on erittäin tärkeää, että laajentumisen tapahtuisi nimenomaan Itä- ja Keski-Euroopan suuntaan, mutta ehtona tulisi toki olla sen, että niiden talous olisi myöskin sellaisessa kunnossa, että ne pystyisivät ottamaan täysjäseninä ehdot vastaan ja pyrkisivät sitä kautta myös kehittämään EU:ta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja selonteko lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle suuren valiokunnan ja perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys samanaikaista toimimista kansanedustajana ja Euroopan parlamentin edustajana koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 219/1995 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 1/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietin-

tö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Olen tänään puhunut asiasta lain ensimmäisen käsittelyn yhteydessä enkä aio enää pitkästi palata niihin perusteluihin, joita tuolloin esitin. Toistan, että aion lakien yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulla ehdottamaan muutosta ensimmäisen lain voimaantulosäännökseen siten, että lait olisivat voimassa vain 30.4.1999 asti eivätkä vuoden 99 eurovaalien yli kuten hallitus esittää.

Tämän muutoksen tarkoituksena on joututtaa kaksoismandaatin kieltämistä siten kuin eduskunta ja perustuslakivaliokunta ovat aiemmin edellyttäneet. Minusta tätä hyvää linjaa ei nyt tulisi muuttaa. Jos hallituksen esitys hyväksytään, se käytännössä johtaa siihen, että pelimahdollisuus kahden parlamentin välillä säilyy myös vuoden 99 eurovaalien jälkeen. Se olisi, arvoisa puhemies, huono päätös.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian käsittely keskeytetään.

2) Hallituksen esitys laiksi lapseksiottamisesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 214/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 2/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 10, 14, 17—21, 24, 25, 27—29, 34, 38, 41, 41 a, 42, 42 a, 42 b ja 43 §, 47 a § ja sen edellä oleva alaotsikko sekä 49 a, 49 b ja 50 § ja 8 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi siviili-ilma-aluksen kaappaukseen syyllistyneiden henkilöiden palauttamisesta eräissä tapauksissa annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 213/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 3/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys Brasilian kanssa tehdyn sijoitusten suojelua ja edistämistä koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 195/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 1/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys Perun kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 196/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jäl-

keen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys Latvian kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 204/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 3/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laiksi makeis- ja virvoitusjuomaveroasta annetun lain liitteenä olevan virvoitusjuomaveroaulukon muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 209/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 1/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta verotaulukko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laiksi eräistä väliaikaisista tulleista annetun lain liitteenä olevan luettelon muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 210/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiehdotuksessa oleva luettelo, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi kiinteistöjen kauppahintarekisteristä ja kauppahintatilastosta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 212/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 § ja lain uusi nimike, voimaantulosäännös, johtolause ja lakiehdotuksen nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain 7 §:n kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 111/1995 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 1/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden mieltä n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 22.21.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen